

Faunabeheerplan Roek 2026-2031

Faunabeheereenheid Limburg

Faunabeheerplan Roek 2026-2031

Errata versie – juni 2026

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Limburg.

Faunabeheereenheid Limburg
Postbus 960
6040 AZ Roermond
0475-381733
info@fbelimburg.nl
www.faunabeheereenheid.nl

gesubsidieerd door

**provincie
Limburg**

Versie	Datum	Wijzigingen
Definitief	21-10-2025	
Errata versie – juni 2026	12-06-2026	- Titel document toegevoegd aan de voettekst; - Verspringing van figuren in Hoofdstuk 2.2 aangepast; - Verwijzingen in de tekst naar bijlage 8-1 aangepast naar 'bijlage 9-1'

Inleiding

Dit faunabeheerplan is onderdeel van het pakket van faunabeheerplannen van de Faunabeheereenheid Limburg. Voor algemene informatie over faunabeheerplannen en de Faunabeheereenheid Limburg verwijzen wij u graag door naar de Hoofdstukken 1 tot en met 4 uit het Faunabeheerplan 2020-2026. Deze hoofdstukken zullen na 2026 vervangen worden door actuele documenten. Dit Faunabeheerplan kan gedownload worden via de website van de Faunabeheereenheid Limburg¹.

Dit faunabeheerplan vervangt na goedkeuring door Gedeputeerde Staten van Provincie Limburg hoofdstuk 7.12. Roek (*Corvus frugilegus*) van het Faunabeheerplan 2020-2026.

¹ <https://limburg.faunabeheereenheid.com/algemeen/faunabeheerplan/>

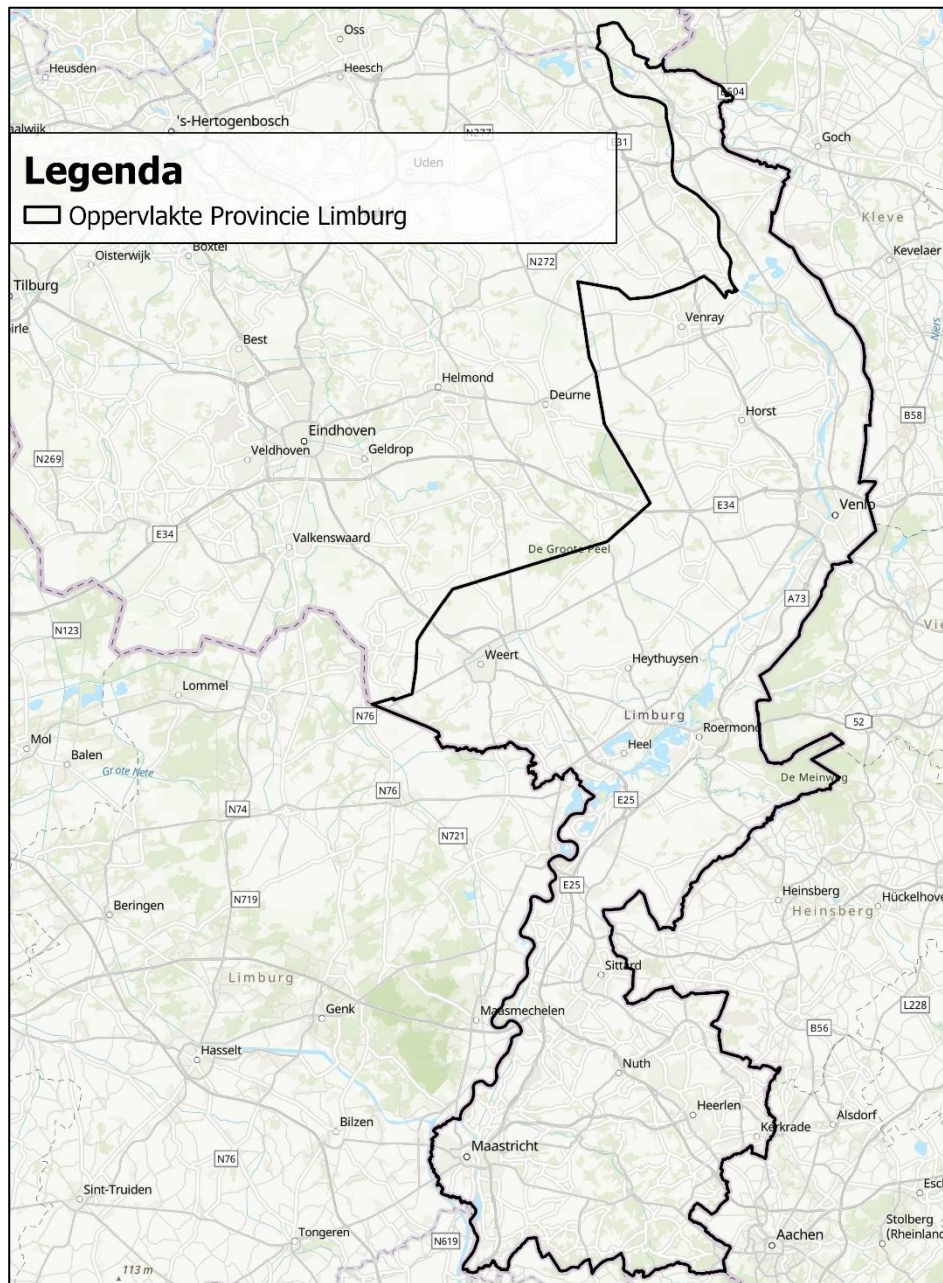
Inhoud

1.	<i>Algemeen</i>	7
2	<i>Roek (Corvus frugilegus)</i>	8
2.1	Soortbeschrijving	8
2.2	Verspreiding en populatieontwikkeling	9
2.2.1	Nederland	9
2.2.2	Limburg	10
2.2.3	Conclusie	11
3	<i>Wettelijke status en provinciaal beleid</i>	12
4	<i>Wettelijke belangen</i>	13
4.1	Belangrijke schade aan gewassen	13
4.2	Ter bescherming van Flora en Fauna	16
4.3	Conclusie	16
5	<i>Gevoerd beheer afgelopen periode</i>	17
5.1	Gevoerd beheer	17
5.1.1	Resultaten – voorkoming en bestrijding belangrijke schade aan gewassen	17
5.1.2	Evaluatie	18
5.1.3	Resultaten en evaluatie – in het belang van flora & fauna	18
6	<i>Overzicht toepasbare beheermaatregelen</i>	19
6.1	Preventieve maatregelen	19
6.1.1	Voorlichting	22
6.1.2	Maatregelen voor vangen en/of doden	22
6.1.3	Overige beheermaatregelen	23
6.1.4	Conclusie	24
7	<i>Voorgesteld beheer in Limburg</i>	25
7.1	Doelstelling	25
7.2	Gewenste stand & gunstige staat van instandhouding	25
7.3	Voorgestelde maatregelen	25
7.3.1	Omgevingsvergunning gewasschade	25
7.3.2	Omgevingsvergunning Soortenbescherming Roek	26
7.4	Aan te vragen methoden en middelen	27
7.4.1	Omgevingsvergunning schade gewas	27
7.4.2	Omgevingsvergunning Soortenbescherming Roek	27
7.4.3	Beheergebied en –periode	27
7.5	Uitvoeringsmethodiek	28

7.6	Beheer in Natura 2000-gebieden.....	29
8	<i>Bibliografie</i>.....	30
9	<i>Bijlagen</i>	31
Bijlage 9-1	Werkwijze verbetering staat van instandhouding Roek	31
Bijlage 9-2	Berekening ORNIS-criterium 1 januari 2025	38

1. Algemeen

Het werkgebied van dit Faunabeheerplan betreft de gehele provincie Limburg, met een oppervlakte van ongeveer 220.000 hectare (Figuur 1).

Figuur 1. Werkgebied voor het Faunabeheerplan Roeken 2026-2031.

2 Roek (*Corvus frugilegus*)

2.1 Soortbeschrijving

De roek (*Corvus frugilegus*) is in grote delen van Nederland een standvogel die doorgaans broedt in vrijstaande, hoge bomen in het buitengebied langs snelwegen, treinsporen of kanalen. Daarnaast komt de roek steeds meer voor in stedelijk gebied (van Manen, 2024). Het dieet bestaat voornamelijk uit plantaardig materiaal, zoals landbouwgewassen, vruchten, wortels of bessen. Maar de roek kan ook dieren eten (emelten, regenwormen, jonge vogels of muizen) en eet soms eieren van een andere roek (Nederlands Soortenregister, 2024).

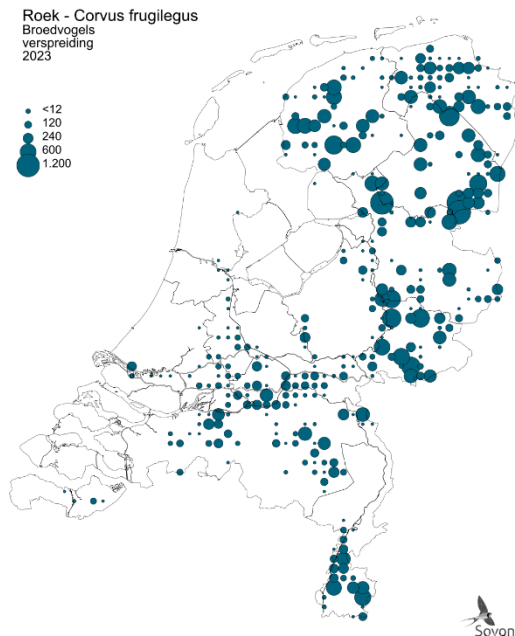
De soort is een koloniebroeder. Een kolonie kan wel uit 1.000 nesten bestaan, al bestaan de meeste kolonies in Nederland uit enkele tientallen tot een honderdtal nesten. De nesten worden laat in de winter gebouwd. De roeken kiezen vaak hoge bomen om de nesten in te bouwen (BIJ12, 2024b; Vogelbescherming Nederland, 2024). De broedperiode vindt plaats van eind januari tot eind juni. In maart en april worden de eieren gelegd, waarbij een legsel meestal bestaat uit 2-7 eieren. Deze eieren komen na 16-18 dagen broeden uit. Zowel in de broedperiode als na het uitkomen van de eieren zorgt het mannetje voor voedsel voor het vrouwtje. In toenemende mate neemt het vrouwtje ook deel aan de voedselvoorziening voor de jongen. De jongen zitten ongeveer 30-36 dagen op het nest en kunnen goed vliegen na 42-45 dagen (Vogelbescherming Nederland, 2024; BIJ12, 2017). Sommige oude nesten worden ieder seizoen opnieuw bezet, vaak door de oorspronkelijke eigenaars (Bos & Vugteveen, 2005). Als een nest twee jaar op rij gebruikt wordt als broedplaats, is de kans aanzienlijk groter dat de jaren daarna het nest opnieuw gebruikt zal worden (BIJ12, 2017).

Vanuit de kolonies worden voedselvluchten naar het omringende land gemaakt, zoals akkers en graslanden. Als de voedselomstandigheden rond een bestaande kolonie minder geschikt worden, kunnen kolonies uiteenvallen en vindt een verspreiding plaats over een groter gebied (Vogelbescherming Nederland, 2024).

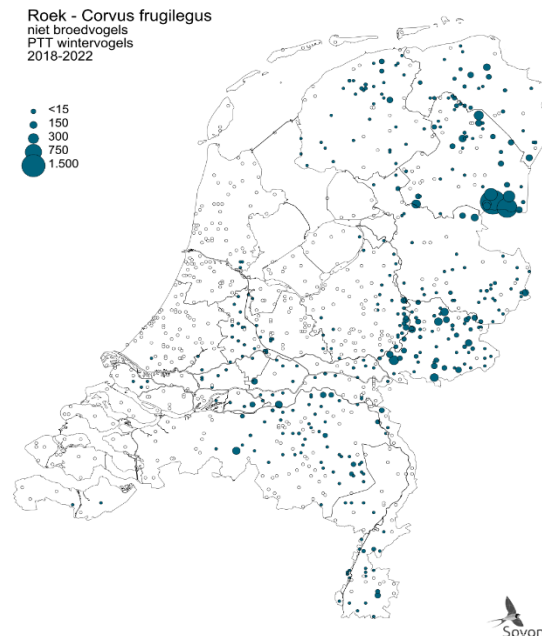
2.2 Verspreiding en populatieontwikkeling

2.2.1 Nederland

De roek komt hoofdzakelijk voor in Oost-Nederland (Figuur 2. Verspreiding broedende roek in Nederland.Figuur 2 en Figuur 3) (Sovon, 2025). Vestigingen in West-Nederland zijn schaars, maar nemen toe. De Nederlandse broedvogels overwinteren dicht bij de broedplaats, met uitzondering van een deel van de onvolwassen vogels.

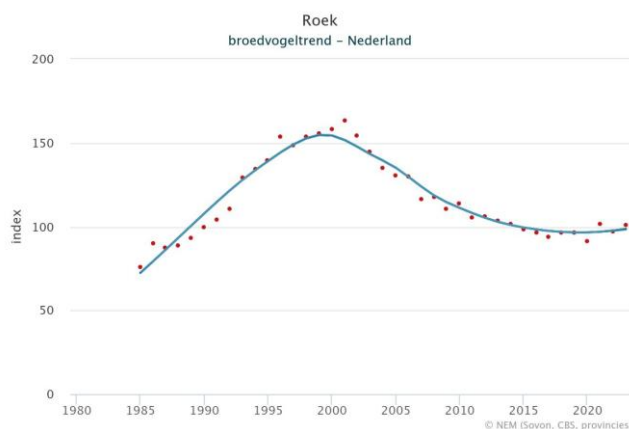
Figuur 2. Verspreiding broedende roek in Nederland.

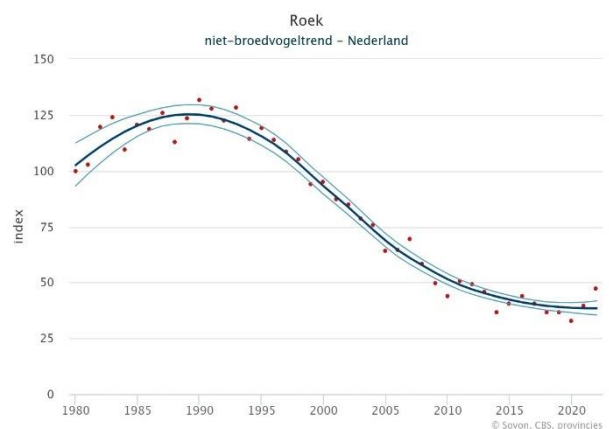
Figuur 3. Verspreiding niet-broedende roek in Nederland.

De instroom van roeken in Nederland vanuit Noord- en Oost-Europa tijdens de winterperiode neemt als gevolg van de klimaatverandering al sinds 1995 af (Sovon, 2025). De mildere winters zorgen ervoor dat de roeken in Noord- en Oost-Europa blijven en dus niet meer naar Nederland komen.

De omvang van de jaarlijkse broedpopulatie is geschat op 53.300 en 56.800 roeken in 2023. Het maximum aantal per winter is geschat op 150.000-175.000 roeken tussen 2013-2015. De trendgrafieken tonen een significante afname (minder dan 5% per jaar) van de niet-broedende populatie roeken in Nederland, zowel tussen 2011-2023 als 1985-2023. De broedende populatie van de roek in Nederland toont een toename tussen 1985 en 2000. Daarna is de broedpopulatie weer afgenomen (Figuur 4 en Figuur 5) (Sovon, 2025).

Figuur 4. Trendgrafiek jaarlijkse populatie-index van de broedende roek in Nederland.

Figuur 5. Trendgrafiek jaarlijkse index van de winterpopulatie roeken in Nederland.

2.2.2 Limburg

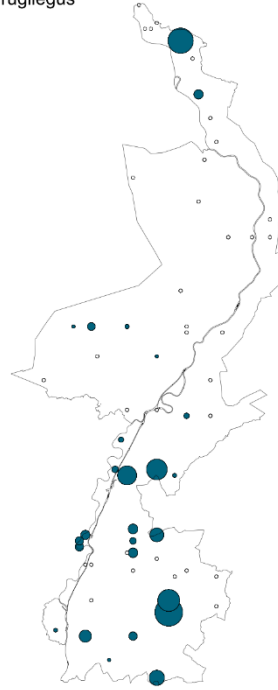
In Limburg komen roekenkolonies vooral voor in Zuid-Limburg, en in mindere mate in Midden-Limburg. In Noord-Limburg komen enkele kolonies voor (*Figuur 6 en Figuur 7*) (Sovon, 2025). Tellingen van Sovon Vogelonderzoek Nederland resulteerden in een schatting van tussen de 2.970 en 3.170 broedparen van de roek in Zuid-Limburg in 2020.

Roek - *Corvus frugilegus*
Broedvogels
verspreiding
2023

Figuur 6. Verspreiding broedende roek in Limburg.

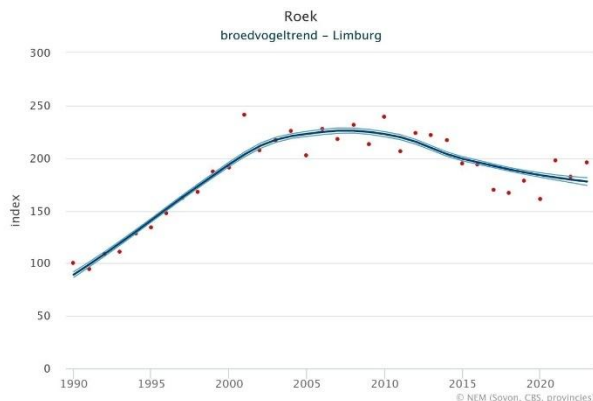
Roek - *Corvus frugilegus*
niet broedvogels
PTT wintervogels
2018-2022

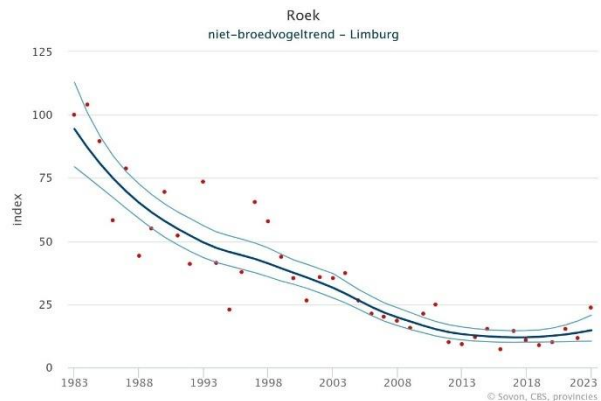
Figuur 7. Verspreiding niet-broedende roek in Limburg.

De totale Limburgse populatie voor dat jaar komt uit op 3.300 tot 3.500 broedparen (Provincie Limburg, 2023). De meeste kolonies zijn gevestigd in loofbosjes en houtsingels in het buitengebied. Kolonies in stedelijk gebied komen steeds meer voor en kolonies in het buitengebied verdwijnen.

De trendgrafiek van de broedpopulatie roeken in geheel Limburg vertoonde tussen 1990 (het ijkjaar) en 2023 een significante toename van minder dan 5% per jaar, echter is de afgelopen 12 jaar (2010-2023) sprake van een significante afname van de broedende roeken in Limburg van minder dan 5% per jaar (*Figuur 8*). De winterpopulatie neemt in Nederland, en ook in Limburg, al significant af sinds 1983 (*Figuur 9*). Waarbij de laatste jaren tussen 2011 en 2023 er geen toe- of afname van de winterpopulatie was (Sovon, 2025).

Figuur 8. Trendgrafiek jaarlijkse populatie-index van de broedende roek in Limburg.

Figuur 9. Trendgrafiek jaarlijkse index van de winterpopulatie roeken in Limburg.

Naast de trendtellingen van Sovon wordt jaarlijks op één dag in het voorjaar een telling georganiseerd door de FBE Limburg over geheel Limburg. In *Tabel 1* zijn de resultaten van het aantal getelde roeken in de jaren 2010-2025 weergegeven.

Tabel 1. Aantal roeken geteld in Limburg in het voorjaar (1e weekend van april) (Bron: FBE Limburg).

Aantal roeken	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Voorjaartelling (niet in kolonie)	3.237	3.023	2.498	3.037	2.413	4.149	3.072	3.152	3.196	2.572
Voorjaartelling (aantal kolonies) ¹	57	37	37	44	66					
Voorjaartelling (geschat in kolonie) ²	5.067	2.963	2.548	4.026	1.837	1.949	1.408	1.528	1.116	2.093
Totaal	8.304	5.986	5.046	7.063	4.250	6.098	4.480	4.680	4.312	4.665

¹ Blanco = geen data beschikbaar, ² Vanaf 2015 zijn dit tellingen van het aantal roekennesten.

Aantal roeken	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Voorjaartelling (niet in kolonie)	3.277	3.108	3.003	3.001	3.467	2.224
Voorjaartelling (aantal kolonies) ¹						
Voorjaartelling (geschat in kolonie) ²	1.722	1.482	844	1.534	1.412	1.119
Totaal	4.999	4.590	3.847	4.535	4.879	3.343

¹ Blanco = geen data beschikbaar, ² Vanaf 2015 zijn dit tellingen van het aantal roekennesten.

2.2.3 Conclusie

In Nederland komt de roek jaarrond voor, met name in het oosten van het land hebben kolonies zich gevestigd. In Limburg komen roekenkolonies vooral voor in het zuiden. Over de periode 2010-2023 is in geheel Nederland een dalende trend van de broedende en niet-broedende populatie roeken waargenomen. In Limburg is in de periode 2010-2023 een dalende trend van de broedende roeken in Limburg waargenomen. In deze periode was in Limburg de niet-broedende populatie stabiel.

3 Wettelijke status en provinciaal beleid

De roek is beschermd in het kader van de Omgevingswet (Ow). Op basis van de Ow en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn beschermd (*artikel 11.37 lid 1 onder a, Bal*). Het Bal verbiedt:

1. Het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn (*artikel 11.37 lid 1 onder a, Bal*);
2. Het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels (*artikel 11.37 lid 1 onder b, Bal*);
3. Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels als bedoeld onder a (*artikel 11.37 lid 1 onder c, Bal*);
4. Het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder a (*artikel 11.37 lid 1 onder d, Bal*), tenzij het storen niet van wezenlijke invloed is op de Staat van Instandhouding van de vogelsoort (*artikel 11.37 lid 3, Bal*).

Daarnaast zijn roekennesten jaarrond beschermd in Limburg. Gedeputeerde Staten beschouwen een zodanige verstoring dat een jaarrond beschermd nest of vaste rust- en verblijfplaats van een beschermde soort wordt verlaten als vernielen van de rust- of verblijfplaats. Dat is ook het geval als een jaarrond beschermd nest of vaste rust- en verblijfplaats van een beschermde soort tijdelijk wordt verlaten, indien dat het voortplantingssucces vermindert (*zie Bijlage 9-1*) (Gedeputeerde Staten van Limburg, 2017). Onder strikte voorwaarden kan een omgevingsvergunning flora-en-fauna-activiteit (hierna: omgevingsvergunning; voorheen ontheffing) of aanwijzing voor een vergunningsvrije activiteit (voorheen vrijstelling) worden verleend van de wettelijke verboden, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is en actie benodigd is ter bescherming van een wettelijk belang.

In Limburg konden roeken de afgelopen faunabeheerplanperiode op grond van een omgevingsvergunning worden gedood ter voorkoming en beperking van belangrijke schade aan gewassen in Limburg. Voor de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg waren maxima bepaald voor het toegestane aantal te doden dieren.

Voor de faunabeheerplanperiode 2026-2031 zal de Faunabeheereenheid Limburg (FBE Limburg) het centrale loket (Eén-loket-functie) blijven voor vergunningsaanvragen in het belang van belangrijke schade aan gewassen. Aanvullend heeft de Provincie Limburg verzocht om meldingen van overige wettelijke belangen ook via de FBE Limburg te laten verlopen, zodat alle gevallen van schade aan wettelijke belangen door wilde diersoorten via de FBE Limburg lopen. Hierbij zal het in het kader van de Eén-Loket-Functie (*zie hiervoor Hoofdstuk 4 van het FBP 2020-2026²*) gaan om specifieke vergunningsaanvragen voor het verwijderen en verplaatsen van roekennesten binnen de bebouwde kom in Limburg in het belang van bescherming van de Flora en Fauna en de volksgezondheid, mits dit gedegen kan worden onderbouwd. Een strikte voorwaarde hierbij is dat de vergunningsaanvraag moet worden onderbouwd met een roekenbeschermingsplan (*zie Bijlage 9-1*).

Dit faunabeheerplan is een onderbouwing voor de aan te vragen omgevingsvergunning voor het inzetten van diverse methoden en middelen voor beheer van de roek in Limburg.

² <https://limburg.faunabeheereenheid.com/algemeen/faunabeheerplan/>

4 Wettelijke belangen

De aanwezigheid van roeken kan in Limburg leiden tot toepasbaarheid van een tweetal wettelijke belangen uit artikel 8.74j, eerste lid, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), namelijk 'belangrijke schade aan Gewassen' en 'ter bescherming van Flora en Fauna'.

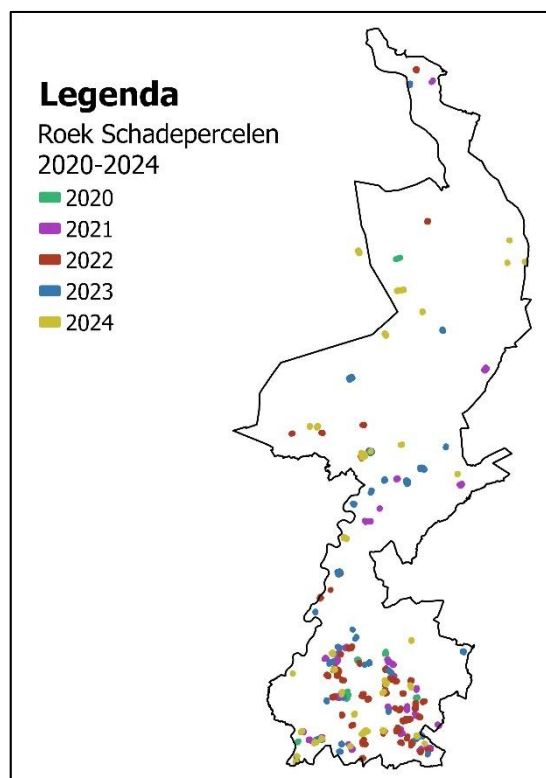
4.1 Belangrijke schade aan Gewassen

Het dieet van roeken bestaat uit dierlijk en plantaardig materiaal. Ze foerageren onder andere op larven van kevers die zich ophouden in de bodem, zoals engerlingen (Vogelbescherming Nederland, 2024). Deze larven vreten van ondergrondse plantendelen waardoor ze gewassen aan kunnen tasten. Roeken hebben door het eten van schadelijke bodeminsecten op landbouwpercelen een positieve invloed op de groei van gewassen. Het foerageergedrag van roeken kan echter ook schade veroorzaken aan landbouwgewassen. Ze pikken en krabben in zaaibedden, trekken stekken en kiemplanten uit zaaibedden en vreten van fruit, groenten en (kuil)voer. *Tabel 2* geeft een overzicht van het type schade dat mogelijk is door de roek aan gewassen in Limburg.

Elk jaar meldt de Limburgse landbouwsector schade door roeken aan gewassen zoals rijpend fruit (appel en peer), wintergraan, vollegrondsgroenten (aardappel, bloemkool) en maïs. In de periode 2014-2024 zijn jaarlijks 4 tot 51 unieke schademeldingen gedaan (Bron: Faunafonds en FBE Limburg). Deze schade is toegebracht ondanks de inzet van diverse maatregelen.

Voorheen werd maiszaad behandeld met het gewasbeschermingsmiddel Mesurool. Dit is echter sinds 2020 vanuit milieuoverwegingen in geheel Nederland niet meer toegestaan. Sindsdien is een toename zichtbaar van het aantal aanvragen van tegemoetkomingen voor door roeken veroorzaakte schade in de maïs (*Tabel 3*) (BIJ12, 2024b). Een vergelijkbaar alternatief middel is momenteel nog niet beschikbaar.

Voor de roek wordt schade aan landbouwgewassen getaxeerd door BIJ12. In de periode 2014-2024 is 224 keer een tegemoetkomingsaanvraag geschikt voor taxatie beoordeeld en afgehandeld (*Tabel 3*). Getaxeerde bedragen variëren tussen totalen van € 1.953 en € 325.384 per jaar (*Tabel 4 en Tabel 5*). In Limburg vonden schades voornamelijk plaats in Midden- en Zuid-Limburg (*Figuur 10*).

Figuur 10. Schadelocaties roeken in Limburg 1 jan 2020 – 31 dec 2024 (Bron: BIJ12/Faunazaken).

Tabel 2. Overzicht van landbouwgewassen en hun totale oppervlakte in Limburg, het type schade en in welke seizoenen roeken schade kunnen aanrichten aan de gewassen (BIJ12, 2024a) (CBS, 2025).

Gewas	Totale oppervlakte in Limburg 2024 (ha)	Type schade	Periode
Aardappelen	7.576	Vraat, krabben	Lente en zomer
Aardbeien	346	Vraat	Lente en zomer
Bessen ¹	558	Vraat, vernieling	Lente en zomer
Bloemen (zaden, bollen, plant)	1.492	Vraat	Lente
Bloemkool, broccoli & romanesco	549	Vraat, krabben	Lente
Granen	12.670	Vraat	Lente en zomer
Koolsoorten ²	172	Vraat	Lente
Opgeslagen ruwvoer	-	Vraat, vernieling	Jaarrond
Opstallen & erven	-	Bevuiling, vernieling, geluidsoverlast	Jaarrond
Peulvruchten	138	Vraat, krabben	Lente en zomer
Pit- en steenvruchten ³	1.158	Vraat	Zomer en herfst (kersen en morellen niet in de herfst)
Snij- en suikermaïs	11.204	Vraat, krabben	Lente (enkel krabben), herfst
Spruitkool	0	Vraat, krabben	Lente
Suiker- & voederbieten	7.538 & 120	Vraat, krabben	Lente

¹ Blauwe bes, Rode bes, framboos en braam. ² Chinese kool en sluitkolen, ³ Appel, peer, kers, morel, pruim.

Tabel 3. Aantal gemelde en afgehandelde schades van roeken in Limburg (Bron: BIJ12/Faunazaken).¹

Gewas	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aardappel						1					
Appel	8	4	2	1	3	3	5	2	3	5	4
Bloemkool						1					1
Bonen								1		1	
Courgette							2				1
Erwten				1							
Graszoden										1	
Groenten											2
Mais korrelmaïs								2	4	1	3
Mais snijmaïs	1			1			3	20	41	9	8
Overige kool											1
Peer	6	3	2	2	3	3	7	7	2	11	9
Pompoen											1
Suikerbiet								1		1	1
Ui									1		
Wintergraan	1	2		1				1		5	6
Zomergraan						2					1
Totaal	16	8	4	6	6	10	17	34	51	34	38

¹ Blanco = geen taxaties uitgevoerd.

Tabel 4. Getaxeerde schades (€) veroorzaakt door roeken per gewas in Limburg (Bron: BIJ12/Faunazaken).¹

Gewas	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aardappel						1.183					
Appel	3.578	974	1.452	179	1.299	3.453	7.700	2.699	15.880	23.619	3.010
Bloemkool						19.205					18.176
Bonen								2.643		237	
Courgette							298.100 ²				49.422
Erwten				1.935							
Graszoden										1.425	
Groenten											58.413
Mais korrelmais								4.239	13.133	312	5.405
Mais snijmais	1.189			70			15.222	81.594	61.173	10.779	14.687
Overige kool											9.813
Peer	4.149	5.442	1.863	393	654	4.141	4.363	3.096	2.663	30.871	7.830
Pompoen											27.612
Suikerbiet								1.079		6.474	2.492
Ui									2.074		
Wintergraan	152	4.670		1.949		881		5.985		16.970	7.179
Zomergraan											250
Totaal (€)	9.068	11.086	3.315	4.526	1.953	28.863	325.384²	101.334	94.924	90.686	204.289

¹ Blanco = geen taxaties uitgevoerd, ² Dit bedrag is inclusief één schadeclaim met een getaxeerde waarde van €252.000

Tabel 5. Spreiding van de getaxeerde schades (€) veroorzaakt door roeken per gewas in Limburg (Bron: BIJ12/Faunazaken).¹

Gewas	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aardappel						1.183					
Appel	99 – 979	63 – 696	653 – 799	179	104 – 959	648 – 1.914	465 – 4.346	243 – 2.456	1.759 – 11.494	1.767 – 8.806	290 – 1.465
Bloemkool						19.205					18.176
Bonen								2.643		237	
Courgette							45.524 – 252.576				49.422
Erwten				1.935							
Graszoden										1.425	
Groenten											28.998 – 29.415
Mais korrelmais								3 – 4.237	2.200 – 4.579	312	14 – 4.585
Mais snijmais	1.189			70			4.777 – 5.602	717 – 11.222	0 – 5.454	180 – 4.183	225 – 4.161
Overige kool											9.813
Peer	34 – 2.888	186 – 5.070	142 – 1.721	166 – 227	72 – 451	214 – 3.246	93 – 1.249	110 – 1.110	987 – 1.676	149 – 17.399	129 – 2.658
Pompoen											27.612
Suikerbiet								1.079		6.474	
Ui									2.074		
Wintergraan	152	2.186 – 2.484		1.949		0 – 881		5.985		14 – 12.415	71 – 2.948
Zomergraan											250

¹ Blanco = geen taxaties uitgevoerd

4.2 Ter bescherming van Flora en Fauna

De staat van instandhouding van de roek als broedvogel in Nederland is matig ongunstig. De Staat van Instandhouding van de roek als niet-broedvogel in Nederland is zeer ongunstig (Sovon, 2025). De afname van de roek in Nederland is deels te wijten aan verstoring van de roek en roekenkolonies. Naar verhouding zijn ook steeds meer roeken in bebouwd gebied gaan broeden.

Ter bevordering van de Staat van Instandhouding van de roek kunnen gemeentes een alternatieve nestlocatie in de omgeving inrichten, waar de roek een duurzamer perspectief heeft dan binnen de bebouwde kom. Hiervoor is een goede inventarisatie nodig van belangrijke factoren, zoals de omvang van de kolonie, de ligging van het foerageergebied en de aanwezigheid van geschikte alternatieve nestlocaties. In het kader van de bescherming van Flora en Fauna kan de gemeente een omgevingsvergunning aanvragen voor het verplaatsen van een roekenkolonie.

4.3 Conclusie

Roeken brengen naast positieve effecten, door het eten van schadelijke bodemorganismen, ook negatieve effecten teweeg op landbouwgewassen door vraat, krabben en vernieling. Fruit, zoals appels en peren, granen (zoals mais) en sommige vollegrondsgroenten ondervinden schade. Ter bevordering van de Flora en Fauna dienen roekenkolonies verplaatst te kunnen worden naar een locatie waar zij een duurzaam perspectief hebben.

5 Gevoerd beheer afgelopen periode

5.1 Gevoerd beheer

Tijdens de afgelopen faunabeheerplanperiode (2020-2024) was een omgevingsvergunning 'roek Gewasschade' beschikbaar voor het doden van roeken met een geweer en/of een jachtvogel op grond van het wettelijke belang 'ter voorkoming en bestrijding van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren' bij ontbreken van andere bevredigende oplossingen. Daarnaast was in de gemeente Sittard-Geleen (2015-2019), gemeente Heerlen en Simpelveld een omgevingsvergunning verleend ter bescherming van Flora en Fauna.

5.1.1 Resultaten – voorkoming en bestrijding belangrijke schade aan gewassen

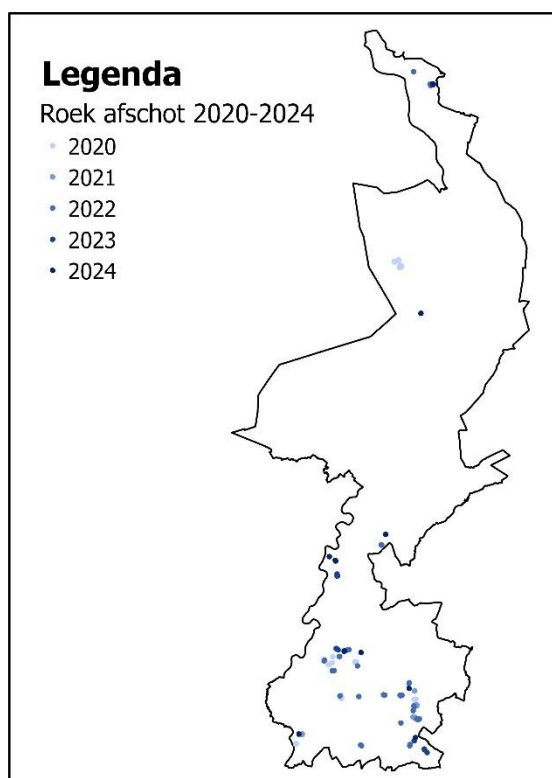
Jaarlijks wordt de omgevingsvergunning roek voor het gebruik van een geweer en/of jachtvogel doorgeschreven door de FBE Limburg (Tabel 6). Op grond van deze omgevingsvergunning zijn roeken gedood in Limburg nadat preventieve maatregelen niet afdoende waren om schade te voorkomen of te bestrijden (Tabel 7, Figuur 11 en Figuur 12). Het afschot van de roeken vindt voornamelijk plaats in Zuid-Limburg.

Tabel 6. Overzicht aantal doorgeschreven omgevingsvergunningen per jaar voor roeken in Limburg (Bron: FBE Limburg).

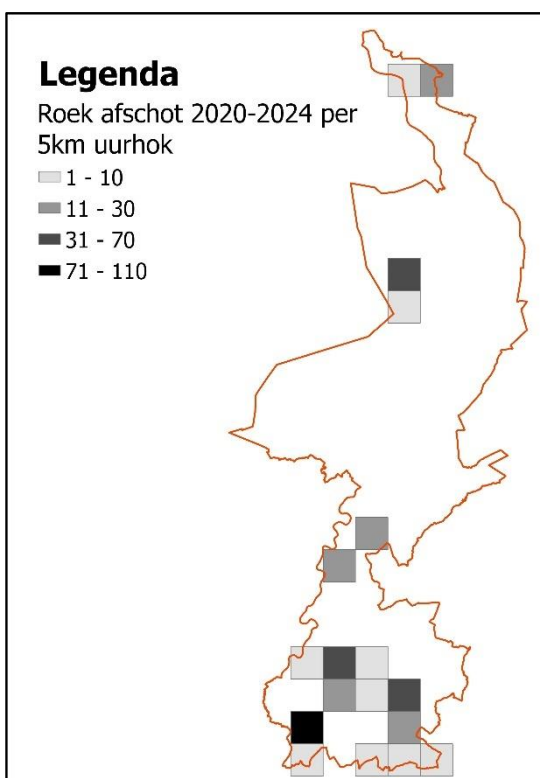
Aantal doorgeschreven omgevingsvergunningen	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Omgevingsvergunning roek (gebruik geweer en/of jachtvogel)	10	8	18	23	47	22	28

Tabel 7. Overzicht aantal gedode roeken per jaar in Limburg (Bron: FBE Limburg).

Aantal Roeken	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gedood (omgevingsvergunning roek)	129	189	175	53	107	30	28

Figuur 11. Locaties waar roeken zijn gedood in het kader van een omgevingsvergunning in Limburg tussen 2020 en 2024 in Limburg (Bron: FBE Limburg).

Figuur 12. Uurhokken met cumulatief aantal gedode roeken op grond van een omgevingsvergunning tussen 2020 en 2024 in Limburg (Bron: FBE Limburg).

5.1.2 Evaluatie

De afgelopen faunabeheerplanperiode zijn diverse preventieve middelen toegepast voordat een omgevingsvergunning tot doden werd doorgeschreven. Preventieve maatregelen alleen zijn niet voldoende effectief. Dit blijkt uit het feit dat schademeldingen bij BIJ12 werden ingediend, ondanks dat preventieve maatregelen werden ingezet én dat de omgevingsvergunning voor schadebestrijding meermaals is doorgeschreven. Immers, een omgevingsvergunning kon pas worden doorgeschreven als preventieve maatregelen waren ingezet, maar geen effect hebben gehad.

Op basis van de huidige kennis worden preventieve middelen geïmplementeerd, maar nader onderzoek naar additionele of andere preventieve middelen wordt ten eerste ondersteund.

5.1.3 Resultaten en evaluatie – in het belang van Flora & Fauna

Momenteel wordt in de gemeente Heerlen en de gemeente Simpelveld een roekenbeschermingsplan uitgevoerd. De gemeente Heerlen voert dit plan uit sinds 2022 en de gemeente Simpelveld sinds 2024. Monitoringsgegevens uit de gemeente Simpelveld laten zien dat roeken de beoogde nieuwe locatie voor de kolonie nog niet in gebruik genomen hebben. Het is onbekend of roeken deze nieuwe locatie reeds ontdekt en/of verkend hebben.

Binnen de gemeente Heerlen lijken de werkzaamheden vooralsnog niet te resulteren in een verbetering van de staat van instandhouding van de roek. Of de staat van instandhouding van de roek vlak buiten de grens van de gemeente Heerlen toeneemt, is vooralsnog niet bekend.

6 Overzicht toepasbare beheermaatregelen

In eerdere Faunabeheerplannen was een uitgebreidere reeks van preventieve maatregelen opgenomen. Echter is in 2024 door BIJ12 onderzocht welke middelen effectief zijn bij het voorkomen en/of beperken van schade. In dit Faunabeheerplan zijn enkel deze middelen opgenomen.

Maatregelen gericht op preventie van schade, doden en nestverplaatsing van roeken zijn beschreven in deze paragraaf. Deze informatie is gebaseerd op gegevens uit de literatuur (onder andere de Faunaschade Preventiekit BIJ12/Faunazaken) en praktijkervaringen.

6.1 Preventieve maatregelen

Het doel van preventieve maatregelen is om te voorkomen dat de soort schade veroorzaakt. De Module Kraaiachtigen van de Faunaschade Preventie Kit vermeldt diverse niet-dodelijke maatregelen om kraaiachtigen te weren of verjagen. Akoestische en visuele middelen werken een korte periode. Gewinning aan preventieve middelen wordt zoveel mogelijk voorkomen door afwisseling van verschillende middelen en door preventieve middelen te combineren met afschot (BIJ12, 2024a).

Het regelmatig wisselen van diverse werende middelen is noodzakelijk om schade aan gewassen te voorkomen of beperken, alsook het plegen van ondersteunend afschot, omdat anders snel de afschrikkende werking verdwijnt. Verwacht wordt dat een combinatie van preventieve middelen en aan verjaging ondersteunend afschot bijdraagt aan de beperking en/of voorkoming van schade door roeken aan gewassen (BIJ12, 2024a).

Diverse preventieve maatregelen zijn de afgelopen faunabeheerplanperiode in de provincie Limburg genomen ter preventie van schade door de roek. Om een omgevingsvergunning in te kunnen zetten dient men namelijk verplicht preventieve middelen in het veld geplaatst te hebben. De plaatsing van preventieve middelen is daarnaast ook verplicht om voor een tegemoetkoming van de geleden schade door de roek in aanmerking te komen. Ondanks de inzet van deze maatregelen trad er toch nog belangrijke schade aan gewassen op.

Afscherming

Afdeknetten over de fruitteelt of het opgeslagen ruwvoer kunnen dienen als weermiddel tegen roeken. Het aanbrengen van een vliesdoek zorgt ook voor een fysieke barrière van ingezaaide en opkomende gewassen met roeken (BIJ12, 2024a; Drees & Kuiper, 2007).

Praktische inzetbaarheid Afdeknetten

Netten kunnen worden toegepast op alle landgebruiksvormen, maar is voornamelijk geschikt voor de fruitteelt en kleinere gewassen. Het is een ecologisch effectieve maatregel met een langdurig positief effect. Let bij het opzetten van de netten er wel op dat deze strak genoeg gespannen worden, om het risico op verstrikking van dieren te voorkomen.

Het gebruik van netten is minder geschikt voor de akkerbouw en graslandpercelen, omdat de netten dan voor de uitvoering van landbouwwerkzaamheden (soms met grote landbouwmachines) verwijderd zullen moeten worden. Deze maatregel is daarom het best toepasbaar bij permanente of meerjarige teelt, zodat het afdeknet zelden verwijderd hoeft te worden. Doordat afdeknetten worden opgehangen aan een frame duurt het opzetten ongeveer 80 uur per hectare. Het verwijderen van de netten zal enkele tot tientallen uren per hectare kosten.

De kosten voor 100 vierkante meter afdeknet variëren van € 40 tot € 150, een hectare net kost daardoor ongeveer € 4.000 tot € 15.000, waardoor deze methode enkel rendabel is bij kapitaalintensievere gewassen.

Omdat netten vaak buiten de bebouwde kom geplaatst worden dient hiervoor bij de gemeente een bouwvergunning aangevraagd te worden. Het kan zo zijn dat het plaatsen van netten niet past binnen het bestemmingsplan van de gemeente, waardoor een grondgebruiker geen toestemming krijgt voor het plaatsen van de netten (BIJ12, 2024a).

Praktische inzetbaarheid Vliesdoeken

Vliesdoeken worden los over gewassen gelegd en aan de buitenkant van het doek vastgezet met beugels of stenen. Het gebruik van een vliesdoek is minder complex en het plaatsen van een vliesdoek kost ongeveer 10 tot 20 uur per hectare. Een vierkante meter vliesdoek kost ongeveer € 0,25 tot € 1 per vierkante meter, wat omgerekend € 2.500 tot € 10.000 per hectare is.

Vliesdoeken zijn meerdere jaren bruikbaar, maar zijn wel gevoeliger voor schade door wind, knaagdieren en/of vogels dan een afdeknet. Hierdoor dient een doek regelmatig gecontroleerd te worden. Vervanging van het doek door schade kan voor een teler kostbaar zijn (BIJ12, 2024a).

Akoestische middelen

Een knalapparaat, vogelafweerpistool en de Bird alert zijn inzetbaar om roeken met geluid te verjagen (BIJ12, 2024a).

Praktische inzetbaarheid knalapparaat

Het knalapparaat heeft een hoge directe effectiviteit, mits deze onregelmatig gebruikt wordt en afgaat op onvoorspelbare momenten. De roeken zullen na een knal het perceel voor enkele dagen tot weken mijden, maar komen uiteindelijk weer terug. Gewenning treedt sneller op wanneer het apparaat regelmatig ingezet worden.

Een knalapparaat kost ongeveer € 300 tot € 800, afhankelijk van de complexiteit van het apparaat, en heeft een levensduur van 10 tot 15 jaar.

De gebruiker dient rekening te houden dat de knal niet enkel de Kraaiachtigen verjaagd, maar dat ook andere dieren op het perceel verjaagd kunnen worden. In de buurt van een Natura2000 gebied kan het daardoor niet toegestaan zijn om het apparaat in te zetten.

Daarnaast kan het ook zorgen voor geluidsoverlast bij omwonenden. Bij grote onvrede van de buurt bestaat het risico op diefstal of vandalisme van het knalapparaat. Omdat het apparaat voor overlast in de omgeving kan zorgen, is het niet in elke gemeente toegestaan om dit middel toe te passen of heeft een gemeente extra voorwaarden gesteld voor het gebruik van dit apparaat. Daarnaast dient men in sommige gemeentes een vergunning aan te vragen om het apparaat te mogen gebruiken (BIJ12, 2024a).

Praktische inzetbaarheid vogelafweerpistool

Net als bij het knalapparaat heeft een vogelafweerpistool een hoge directe effectiviteit. De roeken zullen na een knal het perceel voor enkele dagen tot weken mijden, maar komen uiteindelijk weer terug. Gewenning treedt sneller op wanneer het pistool regelmatig ingezet worden.

Een vogelafweerpistool wordt gezien als een vuurwapen en valt onder de Wet Wapens en Munitie. Men dient een bijzondere machtiging in het bezit te hebben van de korpschef van de politie om deze te mogen bezitten en gebruiken.

Een vogelafweerpistool kost ongeveer € 150,-. Hierbij komen nog kosten van ongeveer € 65 euro voor de wapenvergunning (eerste aanvraag: € 140) en kosten de losse flodders tussen de € 1 à € 2 per patroon.

De gebruiker dient rekening te houden dat de knal niet enkel de Kraaiachtigen verjaagd, maar dat ook andere dieren op het perceel verjaagd kunnen worden. In de buurt van een Natura2000 gebied kan het daardoor niet toegestaan zijn om het pistool te gebruiken. Als laatste kan er geluidsoverlast voor mensen plaatsvinden wanneer het pistool in de buurt van de bebouwde kom of een recreatiegebied gebruikt wordt (BIJ12, 2024a).

Praktische inzetbaarheid Bird alert

De Bird alert is een slim apparaat dat via een microfoon vogels kan detecteren en vervolgens soort specifieke schrikgeluiden middels luidsprekers in het veld afspeelt. Het apparaat heeft een hoge directe effectiviteit. De roeken zullen het perceel voor enkele dagen tot weken mijden, maar komen uiteindelijk weer terug.

Om gewenning te voorkomen kan dit apparaat het beste gedurende korte periodes met een hoge intensiteit ingezet worden, bijvoorbeeld in de periode dat (ingezaaide) gewassen het meest kwetsbaar zijn.

De aanschafkosten variëren tussen de € 2.700 en € 3.500 en de Bird alert heeft een bereik van ongeveer 20 hectare. Er kan geluidsoverlast voor mensen plaatsvinden wanneer het apparaat in de buurt van de bebouwde kom geplaatst wordt. Daarnaast is de Bird alert diefstalgevoelig en wordt aangeraden om een tracking device aan het apparaat vast te maken (BIJ12, 2024a).

Teelttechnische maatregelen

Het dieper poten of zaaïen van gewassen verkleint mogelijk de kans op vraatschade (BIJ12, 2024a). Daarnaast is het soms mogelijk om een gewas later in te zaaïen. Hierdoor is de bodem warmer en groeit de plant sneller, waardoor deze bestand is tegen de impact van kraaiachtigen.

Praktische inzetbaarheid

Het is voor een grondgebruiker bij het dieper zaaïen of poten van gewassen niet nodig een extra investering te doen: vaak kan de apparatuur die een grondgebruiker reeds in bezit heeft aangepast worden.

Door gewassen dieper te poten of te zaaïen moeten kraaiachtigen meer moeite doen om het gewas te bereiken, echter wordt het ze niet onmogelijk gemaakt. Roeken zijn erg intelligente vogels, waardoor zij snel kunnen ontdekken hoe zij hiermee om dienen te gaan.

Voor sommige gewassen is het daarnaast niet mogelijk om ze dieper te zaaïen of poten, omdat ze simpelweg dan niet kunnen groeien (BIJ12, 2024a).

Verjaging door roofvogels

Verjaging met roofvogels zoals haviken (*Accipiter gentilis*), slechtvalken (*Falco peregrinus*) en woestijnbuizerds (*Parabuteo unicinctus*) baseert zich op het principe dat kraaiachtigen vluchten voor predatoren.

Praktische inzetbaarheid

Zolang voldoende voedsel aanwezig blijft voor roeken, zullen de roeken zodra de roofvogel niet meer op het perceel is terugkeren. Herhaalde inzet van deze methode zal daarom noodzakelijk zijn.

Het is lastig gebleken om een roekenkolonie in de bebouwde kom niet verder te laten toenemen door het plaatsen van imitatie roofvogels (Hovens & Lenstra, 2011). Het gebruik van roofvogels voor de verjaging van roeken nabij nestlocaties is enkel toegestaan mits hiervoor de wettelijke grondslag is verleend, omdat roekenkolonies jaarrond beschermd zijn. Bij een Havik of Slechtvalk bestaat het risico

dat de vogel incidenteel een roek dood of verwondt. Om dit te voorkomen zijn door de provincie de volgende randvoorwaarden opgelegd om deze roofvogels in te mogen zetten:

1. De inzet van een jachtvogel (Havik of Slechtvalk) is alléén toegestaan voor personen die in het bezit zijn van een omgevingsvergunning voor valkeniersactiviteiten (voorheen valkeniersakte);
2. De inzet van een jachtvogel (Havik of Slechtvalk) is enkel toegestaan voor de verstoring en verjaging van roeken in de periode 1 februari t/m 30 april;
3. De valkenier dient het gewicht van de in te zetten roofvogel goed te monitoren en dient vooraf aan de verstoring- of verjagingsactie de in te zetten jachtvogel afdoende te voeden;
4. Een valkenier moet zijn vogel doelgericht kunnen aanwenden.

Visuele middelen

In een bepaalde periode kan een deskundige hondenbegeleider ingehuurd worden met een groep honden. Deze honden kunnen gebiedsgericht vogels verjagen (BIJ12, 2024a).

Praktische inzetbaarheid

Het verjagen zorgt voor een hoog direct effect, omdat vogels honden zien als gevaar en daarvoor weg zullen vliegen. Echter bestaat het risico dat de vogel op korte afstand weer neerstrijkt. Ook komen, zolang er voldoende voedsel aanwezig blijft, vogels vaak snel terug naar het gebied als de hond uit dit gebied verdwenen is.

Doordat honden in korte tijd grote afstanden kunnen afleggen, kan dit middel op grote gebieden toegepast worden. Rekening dient er wel mee gehouden te worden dat de honden geen andere beschermde vogels verjagen, zoals bijvoorbeeld weidevogels. Ook moet het gebied zo ingericht zijn dat er geen risico bestaat dat de hond het gewas kapotloopt. Daarnaast dient het gewas niet nat of modderig te zijn, omdat dan de hond meer risico loopt op een blessure.

Deze methode moet regelmatig herhaald worden omdat vogels relatief snel terug kunnen keren naar het perceel met het schadegevoelige gewas. Doordat hierbij een deskundige hondenbegeleider ingehuurd wordt, kunnen de kosten gauw oplopen. Geschat wordt dat de kosten voor een maand intensieve verjaging rond de € 35.000 en € 50.000 liggen (BIJ12, 2024a).

6.1.1 Voorlichting

Roeken zijn alleseters en schuwen niet om van afvalresten te eten. Soms worden roeken in een stedelijke omgeving opzettelijk gevoed door inwoners (Jadczyk & Drzeniecka-Osiadacz, 2013). Door inwoners voorlichting te geven over de gevolgen van de aanwezigheid van roekenkolonies kan mogelijk de omgeving minder aantrekkelijk gemaakt worden voor de dieren, bijvoorbeeld door het afsluiten van afvalbakken en het niet buiten laten staan van voedsel (Kövé, Tóth, Lengyel, & Juhász, 2018).

6.1.2 Maatregelen voor vangen en/of doden

Afschot

Het doden van roeken is mogelijk met een geweer, mits hiervoor de wettelijke grondslag is verleend (BIJ12, 2024a).

Praktische inzetbaarheid

Deze maatregel heeft een zeer hoog direct effect: door de knal en het zien doodgaan van een soortgenoot zal de roek snel het gebied verlaten, wat al snel resulteert dat ze minder schade veroorzaken op het perceel. Als afschot op vaste momenten in de week plaatsvindt zullen de dieren snel leren het gebied op deze momenten te mijden, maar zullen ze op de andere momenten wel neerstrijken op het perceel. Daarom is het belangrijk dat het afschot op willekeurige momenten in de week plaatsvindt.

Het middel kan worden toegepast bij alle type gewassen, alhoewel dekking en belemmering van zicht uitvoering van dit middel in sommige seizoenen kan bemoeilijken. Er kan geluidsoverlast voor mensen plaatsvinden wanneer het afschot in de buurt van de bebouwde kom plaatsvindt.

Jachtvogels

Gefokte en getrainde jachtvogels, namelijk de Havik, Slechtvalk en Woestijnbuizerd, kunnen worden ingezet voor het verjagen van roeken, mits hiervoor de wettelijke grondslag is verleend. Voor het opzettelijk vangen en/of opzettelijk doden van roeken met behulp van jachtvogels is een omgevingsvergunning verplicht.

Praktische inzetbaarheid

Zolang voldoende voedsel aanwezig blijft voor roeken, zullen de roeken zodra de roofvogel niet meer op het perceel is terugkeren. Herhaalde inzet van deze methode zal daarom noodzakelijk zijn.

Het is lastig gebleken om een roekenkolonie in de bebouwde kom niet verder te laten toenemen door het plaatsen van imitatie roofvogels (Hovens & Lenstra, 2011). Het gebruik van roofvogels voor de verjaging van roeken nabij nestlocaties is enkel toegestaan mits hiervoor de wettelijke grondslag is verleend, omdat roekenkolonies jaarrond beschermd zijn.

Vangkooi

Roeken kunnen worden gevangen met een vangkooi. Een Hongaarse veldstudie heeft verschillende vanginrichtingen getest om roeken in een stedelijke omgeving te vangen tijdens de winterperiode. Zowel jonge als volwassen roeken werden gevangen met de 'side-opening Larsen trap' en de grotere 'ladder entrance trap'. Daarbij werd gebruik gemaakt van lokvoeder en/of levende lokvogels om de roeken aan te trekken (Kövé, Tóth, Lengyel, & Juhász, 2018).

Praktische inzetbaarheid

Het vangen en verplaatsen naar een andere locatie van de roek heeft geen nut, aangezien roeken slimme vogels zijn en snel de weg terug naar de kolonie zullen vinden. Het vangen en doden van de roek is gezien het beperkt aantal dieren dat per schadelocatie gedood mag worden op het moment geen mogelijkheid en zal er ook geen lerend effect uit voortvloeien. Voor Limburg zien wij daarom voorlopig geen toepassing voor dit middel.

6.1.3 Overige beheermaatregelen

Verplaatsen roekenkolonie

In verschillende Drentse gemeentes zijn in 2004-2007 roekenkolonies verplaatst op basis van een door RVO verleende vergunning van overlastlocaties naar plekken waar ze zonder overlast in grote aantallen konden verzamelen en/of nestelen. De bestaande nestlocatie werd onder andere onaantrekkelijk gemaakt door het verwijderen van oude nesten in het najaar en het gebruik van alarmpistolen om vestigende vogels in het voorjaar te verjagen. De roeken werden naar geschikte alternatieve locaties gelokt door het plaatsen van een deel van de oude nesten in een boom, het aanplanten van soorten die vergelijkbaar waren als op de overlastlocatie en het hebben van een beschikbare foerageerplaats binnen 500 meter. Een aanbeveling was daarbij om afschot en andere storingen in een straal van minimaal 500 meter rond de alternatieve locatie te vermijden (van Liere, 2007; Drees & Kuiper, 2007; Hovens & Lenstra, 2011).

In andere Nederlandse plaatsen zijn roekenkolonies verplaatst in het kader van openbare veiligheid of uitbreidingsplannen van de gemeente. Daarbij is vooral ingezet op het kappen van bomen zonder nesten buiten de broedtijd en het aanbieden van een geschikte alternatieve locatie.

In Helmond werden roeken naar de nieuwe locaties gelokt met kunstnesten in plaats van het verplaatsten van bestaande nesten (Hovens & Lenstra, 2011; Hortipoint, 2015).

In Limburg zijn ter bevordering van de Staat van Instandhouding van de roek in enkele gemeentes roekenkolonies verplaatst, namelijk in Sittard-Geleen (2015-2019), Simpelveld (2024-2026) en Heerlen (2022-2027).

Voordat roekenkolonies worden verplaatst, is een goede inventarisatie nodig van belangrijke factoren, zoals de omvang van de kolonie, de ligging van het foerageergebied en de aanwezigheid van geschikte alternatieve nestlocaties in de omgeving. Op grond van de werkwijze van de Provincie Limburg (*Bijlage 9-1*) kan de verplaatsing van een roekenkolonie alleen worden toegepast in het kader van de bevordering van de staat van instandhouding van de roek en niet in het geval van overlast, zoals in het verleden wel door RVO werd toegestaan.

De verplaatsing van een roekenkolonie is hierbij een kwestie van het secuur opvolgen en uitvoeren van het roekenbeschermingsplan en meerdere jaren volhouden. Daarbij is het nog altijd geen garantie dat de kolonie zich laat verplaatsen zoals verwacht. Voordat een kolonie wordt verplaatst dienen daarom ook alternatieven zoals het laten zitten van de kolonie en leren samenleven worden overwogen.

6.1.4 Conclusie

Schade aan wettelijke belangen kan (gedeeltelijk) worden voorkomen door het gebruik van een combinatie aan preventieve maatregelen, eventueel aangevuld met afschot. In de afgelopen jaren zijn diverse preventieve middelen toegepast. Hiervan is de effectiviteit af te leiden uit meldingen die, na de inzet van preventieve maatregelen en tegemoetkomingsaanvragen, bij BIJ12 voor geleden schade aan landbouwgewassen ingediend worden. Een aanvraag van een omgevingsvergunning voor de inzet van verdergaande beheermaatregelen kon enkel worden gehonoreerd wanneer preventieve middelen niet afdoende waren of niet in redelijkheid konden worden verlangd.

Duidelijk is dat de inzet van alleen de werende middelen niet altijd overal voldoende effectief is, gezien het blijven optreden van (dreigende) schade. Op basis van de huidige kennis worden preventieve middelen geïmplementeerd, maar nader onderzoek naar additionele of andere preventieve middelen wordt ten eerste aangemoedigd.

Het herhaaldelijk toepassen van minder vergaande maatregelen was niet altijd toereikend om schade aan wettelijke belangen te beperken. De alternatieve maatregelen waren niet toereikend en preventie leverde onvoldoende vermindering van de (verwachte) schade, of kon niet meer in redelijkheid worden verlangd. Daarom werd uiteindelijk overgegaan op doden.

Om de staat van instandhouding van de roek te verbeteren kan een aanwezige nestlocatie worden verplaatst naar een meer geschikte locatie voor roeken. De inzet van deze maatregel is afhankelijk van factoren zoals de omvang van een roekenkolonie, de aanwezigheid van alternatieve nestlocaties en geschikt foerageergebied in de omgeving van deze nieuwe nestlocaties.

7 Voorgesteld beheer in Limburg

Deze paragraaf beschrijft het voorgestelde beheer voor de roek in Limburg. Daarbij is ingegaan op de doelstelling, gewenste stand, voorgestelde maatregelen, aan te vragen methoden en middelen, beheergebied en -periode, de monitoring en uitvoeringsmethodiek.

7.1 Doelstelling

De roek is een beschermde diersoort onder de Omgevingswet. De afgelopen faunabeheerplanperiode heeft de roek schade toegebracht aan landbouwgewassen en zijn roekennesten verplaatst ter bevordering van de staat van instandhouding van de roek (ter bescherming van de Flora en Fauna).

De doelstelling van dit faunabeheerplan is het voorkomen en beperken van belangrijke schade aan wettelijke belangen door de roek. Dit wordt uitgevoerd met maatregelen gericht op preventie en, indien dit onvoldoende werkzaam is gebleken, eventueel verjaging met ondersteunend afschot of de inzet van jachtvogels (bij landbouwgewassen) zonder daarbij de gunstige staat van instandhouding van de roek in gevaar te brengen. Daarnaast is het doel om verplaatsing van nesten mogelijk te maken ter bevordering van de staat van instandhouding van de roek (ter bescherming van Flora en Fauna).

7.2 Gewenste stand & gunstige staat van instandhouding

De gewenste stand is de stand waarbij het voortbestaan van de roek is gewaarborgd. De gunstige staat van instandhouding is allereerst gewaarborgd doordat slechts incidenteel aan verjaging ondersteunend afschot of verjaging en incidenteel bemachtiging met een jachtvogel plaatsvindt ter voorkoming of beperking van schade aan gewassen. Het aantal dieren gedood met een omgevingsvergunning zal beperkt worden tot maximaal 1% van de natuurlijke sterfte. In relatie tot het totaal aantal aanwezige dieren in Limburg vormt dat geen bedreiging van de gunstige staat van instandhouding. Op basis van het ORNIS-principe (*Bijlage 9-2*) wordt de maatregel als niet zijnde van invloed beoordeeld als dit effect minder is dan 1% van de natuurlijke sterfte in de populatie roeken per jaar. Ten tweede kunnen nesten binnen de bebouwde kom alleen worden verplaatst als wordt voldaan aan de strikte eisen van een roekenbeschermingsplan. Op grond van de werkwijze van de Provincie Limburg (*Bijlage 9-1*) kan deze maatregel alleen worden toegepast in het kader van de bevordering van de staat van instandhouding van de roek. Het is bij een roekenbeschermingsplan belangrijk dat, ondanks lokaal het ongeschikt worden van een broedlocatie door de uitvoering van maatregelen, de totale populatie van de roek erop vooruitgaat.

7.3 Voorgestelde maatregelen

De inzet van preventieve maatregelen kan (gedeeltelijk) voorkomen dat roeken schade veroorzaken. Duidelijk is dat de inzet van alleen de huidige werende middelen niet altijd overal voldoende effectief is, gezien het blijven optreden van (dreigende) schade. Op basis van de huidige kennis worden preventieve middelen geïmplementeerd, maar nader onderzoek naar additionele of andere preventieve middelen wordt ten eerste aangemoedigd.

Ingeval preventieve maatregelen onvoldoende werkzaam blijken kan een omgevingsvergunning worden ingezet.

7.3.1 Omgevingsvergunning gewasschade

Om na de inzet van preventieve maatregelen (minimaal conform de richtlijnen van de Faunaschade Preventiekits van BIJ12/Faunazaken) aanvullend belangrijke schade aan gewassen te kunnen beperken en voorkomen, wordt voorgesteld om de inzet van verjaging met ondersteunend afschot en doding met jachtvogels van roeken mogelijk te maken. De komende faunabeheerplanperiode wordt een omgevingsvergunning aangevraagd om (dreigende) schade, veroorzaakt door roeken, te kunnen beperken.

Het betreft hier een beperkte omgevingsvergunning (afschot maximaal 2 dieren te doden per invallende groep) inzetbaar om (dreigende) schade te beperken en te voorkomen met een gemaximeerd afschot van 1% van de natuurlijke sterfte per jaar (ORNIS-criterium). De berekening van het ORNIS-criterium voor 2025 staat in *Bijlage 9-2*. Het ORNIS-criterium wordt jaarlijks berekend om zo het quotum te bepalen. In de vergunning zal daartoe een voorschrift moeten worden opgenomen waar naar deze procedure wordt verwezen. Met een verplichte tweewekelijkse rapportage wordt gemonitord of dit maximum wordt bereikt. Als dat zo is, wordt de omgevingsvergunning opgeschort.

7.3.2 Omgevingsvergunning Soortenbescherming roek

Het verwijderen en verplaatsen van roekennesten is enkel mogelijk indien er gehandeld wordt op basis van een roekenbeschermingsplan. Het doel van een dergelijk plan is dat de totale populatie van de roek erop vooruitgaat. De aanvrager dient in een roekenbeschermingsplan de huidige situatie te beschrijven, inclusief een analyse te geven van andere bevredigende oplossingen en de wettelijke belangen die in het geding komen. Aanvullend moet de situatie in een ruimer verband worden geschetst, onder andere met informatie over het foerageergebied van de roeken, alternatieve broedlocaties en te verwachten effecten van maatregelen op de populatie lokaal maar ook in verband met populaties over gemeentegrenzen heen. Gedetailleerde eisen aan een roekenbeschermingsplan staan in *Bijlage 9-1*. Het indienen van dit plan is verplicht bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verwijderen en verplaatsen van roekennesten in het belang van bescherming van Flora en Fauna en/of Volksgezondheid.

Per geval wordt bezien of het belang Flora en Fauna in het geding is door aanwezige roeken. Het belang 'Flora en Fauna' doelt op de bescherming van de roek door het elders creëren van goede omstandigheden voor de soort, zodat de populatieomvang kan toenemen. In het geval van het wettelijke belang 'Volksgezondheid' is het belangrijk dat de aanvrager van de omgevingsvergunning dit belang goed onderbouwt met een concrete op de casus van toepassing zijnde medische verklaring voor het belang volksgezondheid (van GGD, arts of volksgezondheidsdeskundige). Een vergunningsaanvraag voor verplaatsing van roekennesten op basis van het wettelijke belang Flora en Fauna of Volksgezondheid wordt aangevraagd bij de FBE Limburg (*Bijlage 9-1*).

Indien een vergunningsaanvraag wordt ingediend voor het verplaatsen van de roekenkolonie in het geval van de Flora en Fauna, dient in het roekenbeschermingsplan gemotiveerd te worden op welke manier de gunstige staat van instandhouding door de uitvoering van het roekenbeschermingsplan verbeterd gaat worden (*zie Bijlage 9-1*). Dit houdt ook in dat er in het roekenbeschermingsplan verschillende scenario's geschetst dienen te worden als blijkt dat de staat van instandhouding door uitvoering van dit plan verslechterd wordt. Er dient beschreven te worden hoe de populatie tijdens de werkzaamheden gemonitord wordt, zodat bij verslechtering van de staat van instandhouding er snel overgegaan kan worden op andere maatregelen/oplossingen om deze verslechtering tegen te gaan. In zowel het roekenbeschermingsplan als in de op basis hiervan mogelijk af te geven omgevingsvergunning door de Provincie dient een passage opgenomen te worden dat de uitvoering van het roekenbeschermingsplan stopgezet zal worden als het niet mogelijk blijkt te zijn om met behulp van de in het roekenbeschermingsplan genoemde maatregelen de staat van instandhouding van der te bevorderen.

Verwachte effectiviteit

Roeken zijn zeer slimme dieren. Het regelmatig wisselen van diverse werende middelen is dan ook noodzakelijk om schade aan gewassen te voorkomen of beperken, als ook het plegen van ondersteunend afschot, omdat anders snel de afschrikkende werking verdwijnt. Verwacht wordt dat een combinatie van preventieve middelen en aan verjaging ondersteunend afschot bijdraagt aan de beperking en/of voorkoming van schade door roeken aan gewassen.

De effectiviteit van het verplaatsen van een roekenkolonie is onder andere afhankelijk van de omvang van de aanwezige kolonie, mogelijkheden voor een alternatieve locatie waar de dieren kunnen

verzamenen en nestelen, foerageeropties en nazorg op de probleemlocatie en alternatieve locatie. Verwacht wordt dat verplaatsing van een roekenkolonie mogelijk is, mits wordt voldaan aan een roekenbeschermingsplan en lokaal maatwerk wordt geboden. In het roekenbeschermingsplan dient echter rekening gehouden te worden met de mogelijkheid dat het verplaatsen van een roekenkolonie een negatief effect kan hebben op het aantal roeken binnen deze populatie. Het regelmatig monitoren van de populatie dient in het roekenbeschermingsplan opgenomen te worden, waarbij de uitvoering van het plan (tijdelijk) stopgezet zal worden zodra blijkt dat de werkzaamheden een negatief effect op de populatie hebben.

7.4 Aan te vragen methoden en middelen

De Provincie wordt gevraagd de inzet van de volgende middelen en methoden wettelijk mogelijk te maken voor de roek:

7.4.1 Omgevingsvergunning schade gewas

- Een geweer, al dan niet voorzien van een geluiddemper, digitale richtkijker ('dual purpose' kijker die kan veranderen van dag- naar nachtkijker) en/of laserpointer, inzetbaar jaarrond (ook op zon- en feestdagen) van 1 uur voor zonsopgang tot 1 uur na zonsondergang;
- De inzet van jachtvogels: Havik, Slechtvalk, Woestijnbuiserd ter verjaging en doding van Roeken;
- De inzet van honden voor apporteren en nazoek;
- De uitvoerder dient gerechtigd te zijn om ter plekke het geweer te gebruiken om de Roek te verjagen. Jachtvogels mogen voor verjaging worden ingezet door houders van een omgevingsvergunning voor valkeniersactiviteiten die ter plekke gerechtigd zijn jachtvogels te gebruiken. Voor het gebruik van een demper dient aanvullend toestemming te zijn verkregen van het Ministerie van Justitie.

7.4.2 Omgevingsvergunning Soortenbescherming Roek

De aanvraag van deze omgevingsvergunning wordt pas ingediend zodra er een roekenbeschermingsplan gereed is dat voldoet aan de voorwaarden zoals gesteld in *Bijlage 9-1*.

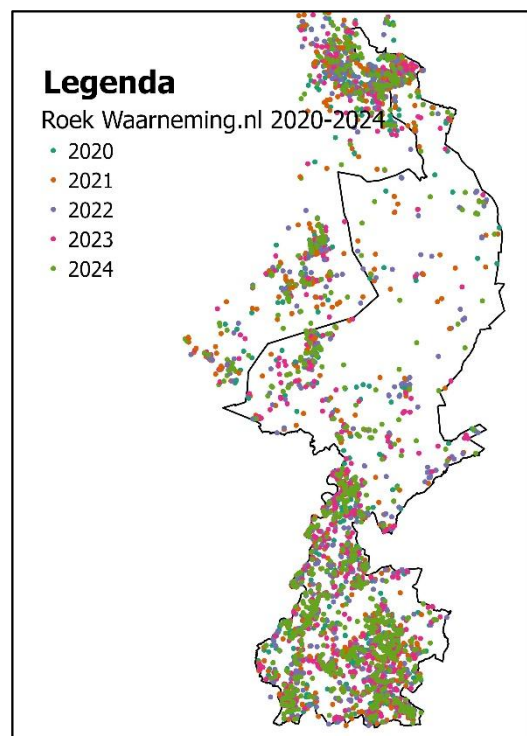
- Middelen voor het verjagen en verontrusten van een roekenkolonie binnen de bebouwde kom;
- Middelen voor het verwijderen en verplaatsen van lege roekennesten;
- Middelen voor het lokken van roeken naar een alternatieve locatie.

7.4.3 Beheergebied en –periode

Omgevingsvergunning aan verjaging ondersteunend afschot gewas

Roeken worden waargenomen in de gehele provincie Limburg (*Figuur 13*). Hierdoor kunnen roeken in de gehele provincie zorgen voor belangrijke schade aan gewassen. Daarom omvat het beheergebied van deze omgevingsvergunning de gehele provincie Limburg.

De omgevingsvergunning mag worden gebruikt op of binnen 100 meter van de percelen waar belangrijke schade is of dreigt aan een gewas. Het mag slechts worden gebruikt gedurende de periode dat het

Figuur 13. Gevalideerde waarnemingen van de roek in de periode 2020-2024 (Bron: Waarneming.nl).

gewas schadegevoelig is en nadat ter plaatse verschillende preventieve maatregelen zijn genomen welke onvoldoende effectief waren om schade te voorkomen of beperken. In het broedseizoen (vanaf 1 februari) mag de omgevingsvergunning niet worden gebruikt binnen 500 meter van een roekenkolonie. De Provincie geeft aan wanneer de jonge roeken uitgevlogen zijn en het broedseizoen beëindigd is.

Omgevingsvergunning Soortenbescherming Roek

De omgevingsvergunning mag in de gehele provincie Limburg worden aangevraagd en gebruikt binnen de bebouwde kom waar een Roekenkolonie zich ophoudt en op de voor de roekenkolonie beoogde nieuwe, meer geschikte, locatie. Deze locaties dienen in een roekenbeschermingsplan inzichtelijk gemaakt te worden, alvorens hier bij de Provincie een omgevingsvergunning voor aangevraagd wordt. De omgevingsvergunning zal jaarrond inzetbaar zijn. Wel dient rekening gehouden te worden dat de roek tijdens het broedseizoen niet opzettelijk verstoord wordt. De uitvoering van het plan (tijdelijk) zal stopgezet worden zodra blijkt dat de werkzaamheden een negatief effect op de populatie hebben.

Meldingssysteem

De resultaten van uitgevoerde maatregelen moeten worden geregistreerd in een systeem voor (digitale) rapportage.

Monitoring

Monitoring is een middel om de minimale populatieomvang en –verspreiding van de roek te inventariseren en het gevoerde beheer te evalueren. Monitoringsgegevens worden centraal verzameld door de FBE Limburg. Dit zijn:

- Waarnemingen uit jaarlijkse voorjaarestellingen (in principe 1^e zaterdag april) van de FBE Limburg;
- Waarnemingen uit tellingen van Sovon Vogelonderzoek Nederland, het Netwerk Ecologische Monitoring en de Provincie;
- Waarnemingen uit bronnen als waarneming.nl en de Nationale Databank Flora en Fauna;
- Uitgevoerde maatregelen zoals gemeld bij de FBE Limburg.

Wanneer een aanvraag wordt ingediend in het kader van de bescherming van Flora en Fauna, dient bij de uitvoering van het roekenbeschermingsplan de populatie streng gemonitord te worden.

Identificatie en onderzoek

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, het Dutch Wildlife Health Centre of andere instituten kunnen gedode roeken of delen daarvan opvragen voor onderzoek. In een te verlenen provinciale omgevingsvergunning zou als voorschrift moeten worden opgenomen dat hier verplicht aan dient te worden meegewerkt.

Indien een dier met een merk of zender gedood wordt, moet dit worden gemeld bij de FBE Limburg.

7.5 Uitvoeringsmethodiek

- De uitvoering van de beheermaatregelen wordt gecoördineerd door de FBE;
- De FBE Limburg is houder van de door de Provincie te verlenen omgevingsvergunning in verband met belangrijke gewasschade op basis van een door GS goedgekeurd faunabeheerplan waarin deze omgevingsvergunning is onderbouwd;
- De FBE adviseert bij de uitvoering van schadevoorkomende en -beperkende maatregelen, middelen en methodieken;
- Een uitvoerder dient een onderbouwde aanvraag in bij de FBE Limburg om de omgevingsvergunning te mogen inzetten via een machtiging;
- Bij een aanvraag ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen dient te worden vermeld:
 - Waar het schadeperceel ligt;
 - Welke grondgebruiker het betreft;

- Wie de maatregel zal uitvoeren;
- Bij welk gewas er schade is of dreigt;
- Hoe groot het schadeperceel is;
- Welke preventieve maatregelen zijn getroffen, maar onvoldoende werkzaam zijn gebleken;
- Bij een aanvraag in het belang van bescherming van Flora en Fauna (verbeteren staat van instandhouding van de roek) dient op basis van een roekenbeschermingsplan via de FBE een omgevingsvergunning te worden aangevraagd bij de Provincie voor de specifieke situatie. *Zie Bijlage 9-1* voor de eisen van een dergelijk plan;
- Een veldinspectie door provinciale toezichthouders kan worden gedaan om te controleren of aan de voorschriften voor het gebruik van de omgevingsvergunning wordt voldaan;
- De uitvoerders voeren het beheer waarvoor een omgevingsvergunning benodigd is uit middels beschikbare methoden en middelen;
- Houders van een omgevingsvergunning voor jachtgeweeractiviteiten kunnen onder hun verantwoordelijkheid de gebruikersmachtiging doorschrijven aan andere houders van een omgevingsvergunning voor jachtgeweeractiviteiten;
- De uitvoerders melden gebruik van de omgevingsvergunning bij de FBE Limburg die hiervoor een meldingssysteem voor verslaglegging van gegevens en beheermaatregelen ter beschikking stelt;
- De FBE Limburg is verantwoordelijk voor het centraal verzamelen en publiceren van de aangeleverde resultaten aan Gedeputeerde Staten van de Provincie;
- Toezicht op naleving van de voorschriften van omgevingsvergunningen ligt bij de Provincie.

7.6 Beheer in Natura 2000-gebieden

Beheer van de roek binnen Natura 2000 (N2000)-gebieden is wettelijk mogelijk, mits het niet in strijd is met de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied en de wettelijke bescherming van de roek. Indien de situatie zich voordoet dat beheer van de roek binnen een N2000-gebied moet plaatsvinden dient ten eerste het betreffende N2000-beheerplan hiertoe gecontroleerd worden.

8 Bibliografie

- BIJ12. (2017). *Kennisdocument Roek Corvus frugilegus*. Utrecht.
- BIJ12. (2024a). *Faunaschade Preventiekit - Module Kraaiachtigen*. Opgeroepen op april 9, 2024, van BIJ12: <https://www.bij12.nl/onderwerp/faunaschade/schade-voorkomen/kraaiachtigen/#:~:text=De%20Faunaschade%20PreventieKit%20voor%20kraaiachtigen,%2C%20ekster%2C%20gaai%20en%20raaf.>
- BIJ12. (2024b). *Roek*. Opgeroepen op april 16, 2024, van www.bij12.nl: <https://www.bij12.nl/onderwerp/faunaschade/diersoorten-uitgelicht/roek/>
- Bos, A. F., & Vugteveen, P. (2005). *Kraaiachtigen een bedreiging voor weidevogels? Een literatuuronderzoek naar de rol van kraaiachtigen als predator en de invloed daarvan op weidevogels*. Haren: Wetenschapswinkel Biologie.
- CBS. (2025). *Landbouw; gewassen, dieren en grondgebruik naar regio*. Opgeroepen op juni 13, 2025, van CBS StatLine: <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/80780ned/table>
- Drees, J., & Kuiper, D. (2007). *Voorkoming en bestrijding van schade door beschermde inheemse dieren. Een literatuurstudie aan zeven thema's*. Veenwouden: A&W-rapport 750. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek bv.
- Gedeputeerde Staten van Limburg. (2017). *Beleidsregels ten behoeve van de passieve soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming in Limburg*. Nr. 5634.p. 21.
- Hortipoint. (2015). *Roekennesten verplaatsen*. Opgeroepen op april 24, 2024, van <https://www.hortipoint.nl/tuinenlandschap/roekennesten-verplaatsen/>
- Hovens, J., & Lenstra, G. (2011). *Roekenplan Gemeente Helmond*. Belfeld: In opdracht van gemeente Helmond. Faunaconsult.
- Jadczyk, P., & Drzeniecka-Osiadacz, A. (2013). *Feeding strategy of wintering rooks Corvus frugilegus L. in urban habitats*. Wroclaw, Poland: Polish Journal of Ecology 61 (3): 587-596.
- Kövér, L., Tóth, N., Lengyel, S., & Juhász, L. (2018). *Corvid control in urban environments: a comparison of trap types*. Oradea, Romania: North-Western Journal of Zoology 14 (1): 85-90.
- Nederlands Soortenregister. (2024). *Roek corvus frugilegus*. Opgeroepen op april 9, 2024, van Nederlands Soortenregister - Overzicht van de Nederlandse biodiversiteit: https://www.nederlandsesoorten.nl/linnaeus_ng/app/views/species/nsr_taxon.php?id=139823&cat=156
- Provincie Limburg. (2023). *Roek Corvus frugilegus*. Opgeroepen op augustus 8, 2024, van Natuurgegevens Provincie Limburg: <https://natuurgegevensprovincielimburg.nl/s2020/info/spec/logs/BV15630.HTM>
- Sovon. (2020). *De Roek wordt heen en weer gejaagd*. Opgeroepen op april 24, 2024, van Sovon: <https://www.sovon.nl/actueel/nieuwsberichten/de-roek-wordt-heen-en-weer-gejaagd>
- Sovon. (2025). *Roek*. Opgeroepen op juni 11, 2025, van Sovon: <https://stats.sovon.nl/stats/soort/15630>
- van Liere, D. (2007). *Ervaringen met beheer gericht op co-existentie met roeken. Eindrapport van het project 'Roekenbeheer in zuidwest Drenthe en noordoost Overijssel in 2004-2007'*. Namens de regionale werkgroep van de gemeentes De Wolden, Westerveld, Hardenberg, Meppel en Hogeveen, Rapport CABWIM consultancy 2007-7. In opdracht van het Faunafonds en de provincie Drenthe en Overijssel.
- van Manen, W. (2024). *Vrijwillige of gedwongen urbanisatie van Nederlandse Roeken. Limosa 97 (2): 79-87*.
- Vogelbescherming Nederland. (2024). *Roek, Corvus frugilegus - Kraaien (Corvidae)*. Opgeroepen op april 9, 2024, van Vogelbescherming Nederland: <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/roek>

9 Bijlagen

- Bijlage 9-1 Werkwijze verbetering staat van instandhouding Roek
- Bijlage 9-2 Berekening ORNIS-criterium 2025

Bijlage 9-1 **Werkwijze verbetering staat van instandhouding Roek**

1. Aanleiding voor het opstellen van deze richtlijn

Regelmatig worden er bij de provincie Limburg aanvragen ingediend voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit in het kader van de Omgevingswet ter bestrijding van overlast van de roek binnen de bebouwde kom. Overlast biedt echter geen wettelijke grondslag voor het mogen afgeven van een omgevingsvergunning waarmee er ingrepen worden uitgevoerd ten aanzien van vogels. Een feit is dat de staat van instandhouding van de roek in Limburg onder druk staat. Maatregelen om de trend in positieve richting te keren zijn daarom gewenst. De Omgevingswet biedt een grondslag om ingrepen te doen die de stand van de roek bevorderen. Door het opstellen en uitvoeren van een roekenbeschermingsplan kan de stand worden verbeterd en het biedt tevens ruimte om roeken te verplaatsen naar plekken waar zij zich beter kunnen ontplooiën. Het gaat om meldingen van overlast veroorzaakt door roekenkolonies in de nabijheid van woningen of andere gebouwen. Vaak komen de meldingen en vergunningsaanvragen via gemeenten bij de provincie binnen. Dat is logisch omdat bij overlast de burger vaak als eerste contact met de gemeente opneemt. Veel gemeenten worstelen echter met deze problematiek omdat er vanwege de beschermde status van de roek nauwelijks mogelijkheden zijn om de overlast te voorkomen en hiervoor een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te verkrijgen.

2. Bevorderen van de staat van instandhouding

Overlast wordt in de Omgevingswet niet genoemd als belang om maatregelen tegen de roek te nemen. Het belang “bescherming van flora en fauna” wordt wel genoemd en dat vormt de basis van deze werkwijze. Het idee hierachter is dat met de verplaatsing van een roekenkolonie naar een locatie waar deze meerjarig kan verblijven en uitbreiden ook de staat van instandhouding van de roek wordt bevorderd. Dus het erkende belang bescherming van flora en fauna wordt gediend. Het bijkomend voordeel is dat met de verplaatsing van de kolonie eventuele overlast binnen de bebouwde kom verminderd of verdwijnt. Met deze werkwijze geeft de provincie aan hoe aan een dergelijk project invulling kan worden gegeven.

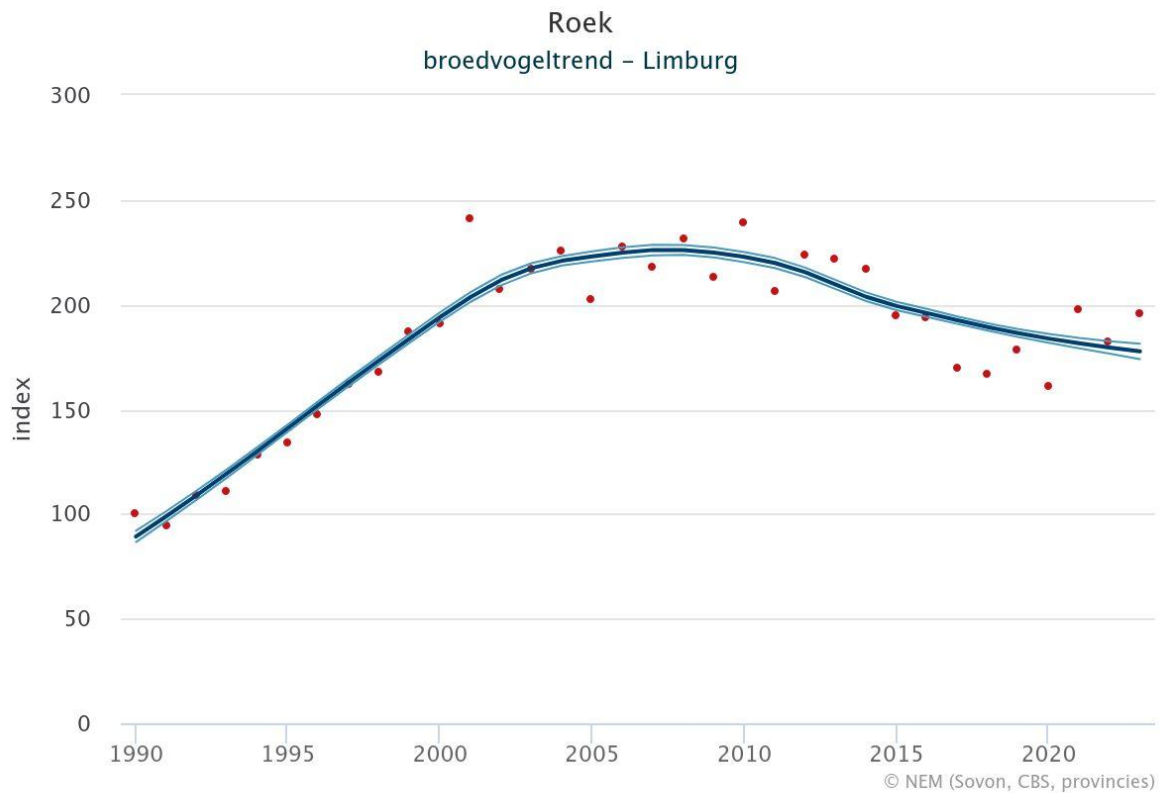
3. Rol Faunabeheereenheid

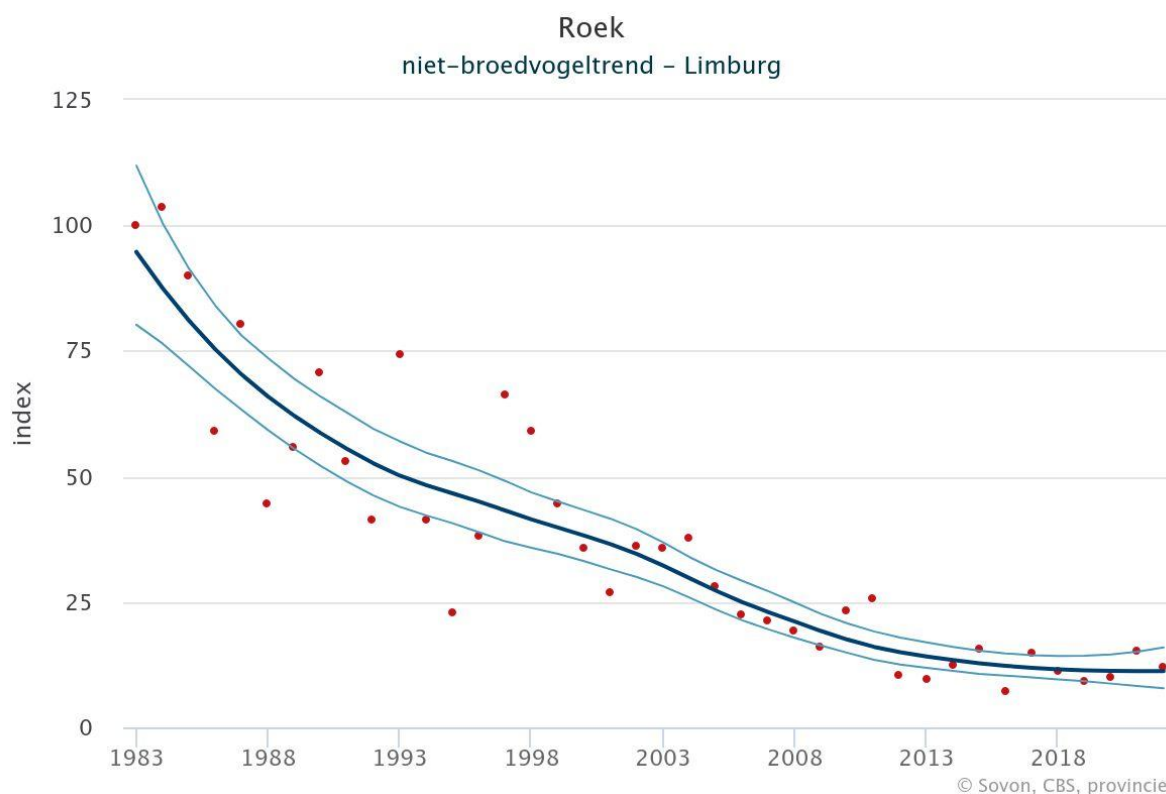
De provincie is bevoegd gezag om een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te verlenen om roeken te mogen verstoren en de nesten te verwijderen. Tot 2017 werden ontheffingen verleend door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), daarna is dit met de inwerkingtreding van de Wet Natuurbescherming overgegaan naar de provincies. Inmiddels valt dit onder de Omgevingswet. Daar waar het gaat om belangrijke schade aan gewassen is de Faunabeheereenheid het centrale loket die dergelijke aanvragen in behandeling neemt. Ook vergunningsaanvragen voor de verplaatsing van roeken in de bebouwde kom lopen sinds 2020 via de Faunabeheereenheid Limburg. De Faunabeheereenheid zal worden verzocht om deze werkwijze wederom over te nemen in het nieuwe Faunabeheerplan Roek.

4. Leefwijze, verspreiding en staat van instandhouding

De roek komt jaarrond verspreid voor in Limburg. Deze zangvogel voedt zich met plantaardig en dierlijk voedsel dat wordt gevonden op akkers en graslanden. Roeken nestelen in kolonies in Zuid- en Midden-Limburg en er is een kleine populatie in Noord-Limburg.

De kolonies, die jaarrond worden gebruikt, zijn gevestigd in loofbosjes of houtsingels van allerlei soorten loofhout en leeftijd. De meeste kolonies liggen in het buitengebied, al zien we een steeds grotere neiging tot vestiging binnen de bebouwde kom. Het zijn koloniebroeders die elk jaar in dezelfde kolonie terugkeren. De broedpopulatie in Limburg werd in de periode 2005-2010 geschat op 3.500-3.800 paar. In deze periode was er nog sprake van een significante toename. De laatste 10 jaar is echter sprake van een significante afname van de broedpopulatie. De omvang van de huidige (2023) broedpopulatie ligt tussen de 3.300 en 3.500 broedparen (bron: Provinciale broedvogelkartering).

Figuur A. Trend van de Roek in Limburg (Boven broedpopulatie 1990-2023 en onder winterpopulatie 1983-2022). Bron: <https://stats.sovon.nl/stats/soort/15630/?prov=LI>.

Schade en overlast

- A. **Voorkomen van belangrijke gewasschade (= wettelijk erkend belang):** roeken veroorzaken vraat, pik- en krabschade aan gewassen. Dit zijn vooral granen, aardappelen, suiker- en voederbieten, maïs, peulvruchten, gras, vollegrondsgroente, fruit en bomen. De roek is daarom opgenomen in het Faunabeheerplan 2026-2031 van de Faunabeheereenheid Limburg (FBE). De provincie heeft een omgevingsvergunning in het kader van de Omgevingswet verleend aan de Faunabeheereenheid Limburg om schade aan gewassen te voorkomen. Het aspect gewasschade wordt in deze werkwijze niet verder behandeld.
- B. **Gevaar voor het luchtverkeer (= wettelijk erkend belang):** Rondvliegende roeken kunnen in aanvaring komen met een vliegtuig waardoor het vliegtuig kan neerstorten. Dit speelt in Limburg alléén op de luchthaven Maastricht Aachen Airport. De luchthaven beschikt over een eigen omgevingsvergunning van de provincie om roeken te mogen verjagen en eventueel te doden. Ook dit aspect wordt in deze werkwijze niet verder uitgewerkt.
- C. **Overlast (= géén wettelijk erkend belang):** Door de aanwezigheid van roeken kan ook overlast worden ervaren. Het gaat dan meestal om het bevuilen van straten en auto's door takken en uitwerpselen en het geluid van de roeken bij kolonies. Dit is vooral in de broedtijd (van begin maart t/m eind juni) het geval en bij grote slaapplekken (jaarrond). Het gaat hierbij steeds om overlast veroorzaakt door roekenkolonies in de nabijheid van woningen of andere gebouwen. Omdat overlast geen wettelijk erkend belang is, wordt via het erkende belang bescherming van flora en fauna een mogelijkheid uitgewerkt om de roek een leefomgeving te bieden waar deze welkom is en zich kan uitbreiden en waarmee eventuele overlast wordt verzacht.

Wettelijk kader

De roek valt onder het beschermingsregime soorten van de Europese Vogelrichtlijn en is een beschermde inheemse vogelsoort als bedoeld in Artikel 5.1, lid 2 en onder g van de Omgevingswet (Ow) jo. artikel 11.37, lid 1, van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). In dat kader zijn de volgende verboden opgenomen:

- a. het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van, van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;
- b. het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
- c. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels als bedoeld onder a; of
- d. het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder a.

Het verbod op het opzettelijk storen van vogels, als bedoeld onder d, geldt niet, als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.

Verder zijn de nesten van de roek jaarrond beschermd. Dit volgt uit artikel 2.1 van de beleidsregels ten behoeve van de passieve soortenbescherming onder de voormalige Wet natuurbescherming in Limburg (Provinciaalblad Nr. 5634, 6 december 2017). De beleidsregels worden herzien. Zolang de nieuwe beleidsregels passieve soortenbescherming nog niet zijn vastgesteld, gelden de oude. In lid 1 en 2 van artikel 2.1 is het volgende opgenomen:

1. Gedeputeerde Staten beschouwen een zodanige verstoring dat een jaarrond beschermd nest of vaste rust- en verblijfplaats van een beschermde soort wordt verlaten als vernielen van de rust of verblijfplaats, als bedoeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming. Dat is ook het geval indien een jaarrond beschermd nest of vaste rust- en verblijfplaats van een beschermde soort tijdelijk wordt verlaten indien dat het voorplantingssucces vermindert;
2. Gedeputeerde Staten beschouwen een dermate aantasting van het functioneel leefgebied behorende bij een jaarrond beschermd nest of vaste rust- en verblijfplaats welke resulteert in het verlaten van nest of verblijfplaats als vernielen van de rust- of verblijfplaats, als bedoeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming. Dat is ook het geval indien een jaarrond beschermd nest of vaste rust- en verblijfplaats van een beschermde soort tijdelijk wordt verlaten indien dat het voorplantingssucces vermindert.

Roeken zijn koloniebroeders die elk jaar in dezelfde kolonie terugkeren. De nesten vallen onder categorie 1 (bijlage 3 van de beleidsregels). Dat wil zeggen dat het jaarrond gebruikte nesten zijn. De roek maakt ook buiten het broedseizoen gebruik van de nestplaats. Uit lid 1 volgt onder andere dat niet alleen het verstoren van het nest zelf maar ook van de roeken zelf verboden is als dat het voortplantingssucces vermindert. Het verstoren van roeken buiten de broedkolonie, bijvoorbeeld op een slaapplaats of akker, is echter wel toegestaan zonder vergunning als dit het broedsucces niet nadelig beïnvloedt.

Vergunningaanvraag

Een vergunning voor de verplaatsing van een roekenkolonie in het belang van flora en fauna wordt uitsluitend verleend indien wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Een wettelijk belang is in het geding;
- De maatregel mag niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de roek.

Indien er geen bevredigende oplossing voorhanden is en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is, voorziet de wet erin, dat onder voorwaarden een vergunning kan worden verleend. Deze voorwaarden zijn gekoppeld aan het in het geding komen van de volgende wettelijke belangen:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;

5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Omgang met de vergunningsvoorwaarden

De hierboven genoemde belangen onder 1, 2, 3 en 4 zijn mogelijk van toepassing bij de aanwezigheid van een roekenkolonie. Het belang onder 3 (voorkoming van belangrijke schade aan gewassen) wordt nu al door middel van het huidige Faunabeheerplan en de op basis daarvan verleende vergunning afgedekt. De belangen 5 en 6 spelen niet binnen provincie Limburg.

Openbare veiligheid

Een argument dat kan worden aangehaald is het belang van de openbare veiligheid. Dat kan spelen als de bomen waarin de roekennesten zich bevinden niet meer vitaal zijn en bij de eerste de beste storm kunnen omwaaien of grote takken kunnen verliezen. Indien deze bomen zich in de buurt van gebouwen, openbare paden of wegen bevinden is het argument van het in het geding zijn van de openbare veiligheid aannemelijk. Het probleem is dan niet zozeer de roek, maar het feit dat er gevaarlijke bomen staan waarin zich roekennesten bevinden. De onveilige situatie van zieke en dode bomen moet worden opgelost en de omgevingsvergunning wordt dan ook niet via de FBE Limburg aangevraagd maar kan direct bij de Provincie (VTH) worden aangevraagd in het kader van soortenbescherming en/of houtopstanden.

Duidelijk is dat er per geval bezien zal moeten worden of het belang openbare veiligheid in het geding is. Specifieke feiten op de locatie en bijzondere omstandigheden kunnen een groot verschil maken wat betreft het wel of niet succesvol aanwenden van het belang of doel. Motivering van het aanwezig zijn van het belang of doel is daarbij erg belangrijk.

Bescherming van flora en fauna

Door een ingreep in een kolonie op een beperkte schaal toe te staan en tegelijkertijd ervoor te zorgen dat elders de situatie voor voortplanting en overleving van de roek verbeterd moet er een netto positief effect uitgaan van het gebruik van een vergunning. Op welke wijze dit wordt uitgewerkt zal in een roekenbeschermingsplan moeten worden onderbouwd. Een dergelijk beschermingsplan is dan ook een verplicht onderdeel van de vergunningsaanvraag. De eisen waaraan een roekenbeschermingsplan moet voldoen wordt in de volgende paragraaf uitgewerkt.

Eisen roekenbeschermingsplan

De basis van het roekenbeschermingsplan is een ecologisch onderzoek waarin naast de overlastlocatie ook de omgeving van deze locatie moet worden betrokken. Het doel is immers om met de uitvoering van het plan ervoor te zorgen dat, ondanks het ongeschikt worden van de broedlocatie, de totale populatie van de roek erop vooruitgaat en de staat van instandhouding goed blijft of nog verder verbeterd ten opzichte van voor de ingreep. Een ander argument om een dergelijk plan in ruimer verband op te stellen is om te voorkomen dat er een ongewenst waterbedeefte optreedt. Dit is concreet aan de orde geweest bij een grootschalige bestrijding in de gemeente Sittard-Geleen. De daar verdreven roeken vestigden zich op en nabij het vliegveld Maastricht Aachen Airport, hetgeen het belang van de veiligheid van het vliegverkeer niet ten goede kwam. Een roekenbeschermingsplan moet worden opgesteld door een ecologisch deskundige.

Als eerste dient een beschrijving van de noodzaak tot verplaatsing van de roekenkolonie worden beschreven. Hierbij dienen de belangen die in het geding zijn en wettelijk erkend zijn te worden aangehaald. Hierop volgt een analyse van de toepassing van andere bevredigende oplossingen. Mochten die er niet zijn dan dient dat gemotiveerd te worden.

Indien er geen andere bevredigde oplossingen zijn, dan moet worden gemotiveerd waarom en in welke mate de wettelijk erkende belangen van toepassing zijn. Hierna volgt een beschrijving van de huidige situatie van de kolonie. Hier dienen de volgende aspecten aan de orde te komen:

1. de omvang (aantal nesten) en ligging van de kolonie moet in kaart worden gebracht;
2. de omvang van de broedplek (ha) moeten worden bepaald;
3. de variatie in nesthoogte moet worden beschreven;
4. de aangetroffen boomsoort(en) waarin zich de nesten bevinden moet worden bepaald;
5. de hoogte van de nestbomen dient te worden vastgelegd;
6. de historische ontwikkeling van het aantal broedparen in de kolonie moet worden beschreven (minimaal van de laatste 5 jaar).

Na de beschrijving van de huidige nestlocatie van de kolonie zal de situatie in een ruimer verband moeten worden geschetst. Hierbij moeten de volgende zaken worden behandeld:

1. de ligging van de foerageergebieden van de roeken in de kolonie moet in kaart worden gebracht;
2. de hoeveelheid (ha) geschikt foerageergebied in de straal van 4 km rond de kolonie, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen gras- en akkerland;
3. de aanwezigheid en een beschrijving (oppervlakte, ligging, hoogte bomen) van geschikte alternatieve broedlocaties moet in beeld worden gebracht;
4. een alternatieve broedlocatie moet ten minste voor de komende 10 jaar geschikt en beschikbaar blijven. De initiatiefnemer moet dat garanderen. Een aanplant van snelgroeiende bomen (bijv. populier) is pas na 20 jaar geschikt als broedboom. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij het aanbieden van een alternatief;
5. de huidige omvang en de ontwikkeling (laatste 5 jaar) van de broedpopulatie in een straal van 10 km moet worden beschreven (ligging, aantal kolonies, huidige aantallen en ontwikkeling per kolonie);
6. daarnaast moet de ontwikkeling van de totale Limburgse populatie worden beschreven (laatste 25 jaar);
7. het belang van de kolonie waar de ingreep plaatsvindt ten opzichte van de rest van de Limburgse populatie moet worden aangegeven;
8. overwogen en uitgevoerde alternatieven voor verplaatsing van de roekenkolonie;
9. een beschrijving van het effect van de voorgenomen ingreep op de (meta)populatie(s);
10. een beschrijving van de voorgenomen maatregelen om de roekenkolonie naar de alternatieve locatie(s) te lokken en de huidige locatie(s) onaantrekkelijk te maken;
11. de periode waarbinnen de maatregelen worden uitgevoerd (in elk geval na 1 augustus en vóór 1 februari);
12. indien er sprake is van alleen verstorende activiteiten (en dus geen vernietiging van de nesten, eieren of vogels) dient de aard (soort en intensiteit) en de duur van de verstoring te worden weergegeven. Tevens zal het verwachte effect op het broedsucces moeten worden beschreven. Ook zullen maatregelen ter voorkoming of vermindering van de verstoring moeten worden genoemd en het verwachte effect daarvan op de vogels in de kolonie. Hierbij moet de periode en de duur (tijdens de uitvoering en in de gebruiksfase) van de maatregelen in beeld worden gebracht;
13. indien uit de analyse blijkt dat er onvoldoende geschikt foerageergebied nabij een alternatieve broedlocatie beschikbaar is zal moeten worden aangegeven op welke wijze het areaal geschikt foerageergebied wordt vergroot;
14. er zal een verkenning moeten plaatsvinden van de reeds verleende omgevingsvergunningen in de laatste 5 jaar in een straal van 10 km rond de kolonie waarin de verstorende activiteiten plaatsvinden. Per omgevingsvergunning dient de stand van de uitgevoerde mitigerende maatregelen worden beschreven;

15. er geldt een monitoringsplicht. Elk voorjaar dienen de kolonies in een straal van 5 km rondom de overlastlocatie(s) te worden geteld. Deze rapportage wordt aangeboden aan de FBE Limburg. Indien uit monitoring blijkt dat populatie achteruitgaat, mogen er geen nesten meer worden verwijderd en roeken worden verjaagd in de broedtijd;
16. tot slot dient er gemotiveerd te worden waarom met de uitvoering van het roekenbeschermingsplan de gunstige staat van instandhouding van de roek in Limburg wordt verbeterd.

Bijlage 9-2 Berekening ORNIS-criterium 1 januari 2025

Het ORNIS-criterium is een berekening van 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van een soort. Met een sterftcijfer onder deze 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte, kan worden geoordeeld dat een effect op de gunstige staat van instandhouding van de betrokken populatie is uitgesloten.

Volgens de Provinciale Broedvogelkartering in Limburg zijn er 3.400 broedparen van de roek, dus 6.800 broedende roeken.

Van een populatie roeken broedt 20% van de roeken niet. Dit komt neer op 1.360 roeken die niet broeden. De totale populatie van volwassen roeken in Limburg bestaat dus uit 8.160 individuen.

De jaarlijkse sterfte onder adulten bedraagt 21%, wat neerkomt op 1.713 roeken.

De roek heeft een broedsucces van 1,7 jong per paar. Dat levert jaarlijks 5.780 jonge vogels op. Van deze jongen sterft 75% in het eerste jaar, zijnde 4.335 vogels.

De totale natuurlijke sterfte in Limburg komt hierbij in 2023 uit op 6.048 roeken. 1% hiervan is 60 vogels.

Geraadpleegde bronnen:

British Trust for Ornithology (2024). *Rook*. Opgeroepen op 15 augustus 2024, van de British Trust for Ornithology: <https://www.bto.org/understanding-birds/birdfacts/rook>.

Provincie Limburg. (2023). *Roek Corvus frugilegus*. Opgeroepen op augustus 8, 2024, van Natuurgegevens Provincie Limburg: <https://natuurgegevensprovincielimburg.nl/s2020/info/spec/logs/BV15630.HTM>.

Rytkönen S., K. Koivula & E. Lindgren (1993). The population size and breeding biology of the Rook *Corvus frugilegus* in northern Finland. *Ornis Fennica* 70: 202-212.